

İlham

KİMDİR GÜNAHKAR?!

BİRİNCİ QARABAĞ MÜHARİBƏSİNDƏN VƏTƏN MÜHARİBƏSİNƏDƏK KEÇİLƏN YOLA NƏZƏR

Sanki hər şey 30 il əvvəlki kimidir:

- Xalq həmin xalq;
  - Torpaq həmin torpaq;
  - Düşmənin həmin düşməni;
  - Havadarları və diasporu olduğu kimi qalır;
  - İddialar və əməllər dəyişməyib.
- Əslində isə hər şey tam dəyişərək bambaşqa olub.**
- Xalq həmin olsa da, düşüncəsi və əhvali-ruhiyyəsi dəyişib, gördükləri və yaşadıkları onu 360 dərəcə çevirərək yetişkənə gətirib.
  - Torpaq onda bizim idi, qurulu evlər, xoş və firavan yaşayış vardı.
  - İndi isə torpağı qayıtmışdıq; xarəbə yaşayış məntəqələri, minalanmış sahələr, təhqir edilərək dağıdılmış müqəddəs məbədlər qıyısı olmuşdu.
  - Dəyişməyən düşməndir: faşist xislətli, yaşadığı yerləri xarəbəyə çevirən, öz tutduğu əraziləri xoşluqla boşaltmaq istəməyən.
  - Yeni Ermənistan silahlandırılıb, gizli, dolayısı və açıq şəkildə müdafiə olunur, beynəlxalq hüquq işləmir, ikili standartlar hökm sürür, erməni diasporu derindən-qabıqdan çıxır.
  - Kapitalyasa sənədinə qol çəkib işğal ərazilərini tərk edərkən evləri və meşələri yandırır, mal-qaranı qırır, havadarlarının yaxasını buraxmır, statusu qaytarmaq üçün məkrli planlar qurur, Laçın, Ağdərə və Şuşanın "itirilməsi ilə" heç cürə barışmaq istəmir, düşməncilik və qisasçılıq niyyətindən əl çəkmir.

Dağlıq Qarabağ münaqişəsi davam edən dövrdə:

- 20 mindən çox Vətən övladını şəhid vermişik.
- 100 trilyon dollardan çox zərəre düşmüşük.
- 1 milyondan çox vətəndaşımız 30 ildən çox maddi və mənəvi əziyyət çəkib, bəzilərini illərlə qeyri-insani şəraitdə yaşayıb, minlərlə azərbaycanlı dünyanı vaxtından əvvəl tərk edib.
- On illərlə müddətə "torpağın itirimi qorxaq millət" damğası ilə gəzmiş, sıxılmış, sınımış, gözükölgəli olmuşuq...

İstər-istəməz özünə sual verirsən:

- **Bütün bunlar niyə baş verdi? Fəlakətdən vaxtında qurtarmaq olardı mı?**
- **Ən nəhayət, kimdir müqəssir?**
- **Həm də:**
- Biz heç zaman ermənidən qorxmamışıq, təkbətək döyüşlərdə həmişə onları məğlub etmişik.
- Erməni hücumu keçən kimi kəndləri boşaldıb qaçmamışıq, Xocalı soyqırımına da göstərir ki, sona qədər müqavimət göstərmişik.
- **Vətən müharibəsindəki qələbəmizi isə bütün dünyaya göstərdi ki, biz ən yüksək səviyyədə mü-**

haribə aparmağı da, əlbəyaxa döyüşlərdə düşməni məhv etməyi də, erməni diz çökdürməyi təslim sənədinə qol çəkdirməyi də bacarıyıq.

◆ ◆ ◆

Nə vaxtlarsa jurnalistləri keşiyatçılara bənzədirdilər. Hadisələri başqalarına nisbətən daha əvvəl gördüklərinə, bəzi gizli-lerdən xəbər tuta bildiklərinə görə!

Bəli, peşə vəzifələrini icra edən jurnalistlər bəzi hadisələrin şahidinə çevrilir, yazırlar isə qəzet səhifələrində, arxivlərdə, kitablarda uzun illər boyu "yaşayırlar".

Mövzuda qaldırılan məsələləri və verilən sualları gördüklərim, şahidi olduğum və bildiklərim faktlar əsasında cavablandırmağa çalışacağam. 27 il bundan öncə baş verənlərə isə bu günün nəzərləri ilə baxsam da, həmin dövrdə "Həyat" və "Azərbaycan" qəzetlərində yazdığım (müharibə dövrü bu qəzetlərin Qarabağ bölgəsi üzrə xüsusi müxbiri olmuşam) yazılardan gətirdiyim parçalardan istifadə edəcəyəm.

Zaman dəyişsə də, haçansa baş verənlər, deyilənlər, edilənlər və yazılanlar dəyişməz olaraq qalır!

◆ ◆ ◆

Erməni heç vaxt öz ağız ilə hürməyib!

Ardı 2-ci səh.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti zati-aliləri cənab İlham Əliyevə

Hörmətli cənab Prezident. Otuz ilə yaxın işğal altında olan Qarabağ bölgəsini azad etmək məqsədilə qəhrəman Azərbaycan Ordusunun başladığı əks-hücum əməliyyatının uğurlu aparılmasının şahidi olduq.

Sizin həm siyasi və diplomatik müstəvidə apardığınız uğurlu danışıqlar, həm də rəhbərliyinizlə Ordunuzun döyüş meydanında nümayiş etdirdiyi yüksək peşəkarlıq sayəsində Ermənistanın təslim olması, Azərbaycanın beynəlxalq hüquq normalarının pozulması nəticəsində işğal olunmuş torpaqların azad edilməsi tarixi bir zəfərdir.

Noyabrın 10-da imzalanan Bəyanatın bölgəyə və bütün Qafqaza sülh və əmin-amanlıq gətirməsini arzu edirəm. Eyni zamanda xüsusilə son 25 il ərzində qaçqın və məcburi köçkün həyatı yaşayan azərbaycanlı qardaşlarımızın öz torpaqlarına qayıtması və onların evlərinin tez bir zamanda bərpa edilməsi diləyimizdir.

Hörmətli cənab Prezident, Sizi və Sizin şəxsinizdə bütün azərbaycanlı qardaşlarımızı bu şanlı Zəfər münasibətilə türkmən milləti, İraq Türkmən Cəbhəsi adından və şəxsən öz adından təbrik edirəm.

Erşat SALİHI,
İraq Türkmən Cəbhəsinin sədri

◆ ◆ ◆

Möhürəm cənab Prezident. Vətən müharibəsində Böyük Qələbə münasibətilə Sizi və bütün Azərbaycan xalqını Latviyada yaşayan azərbaycanlılar, Latviya Azər-

baycanlılarının "Azəri" Cəmiyyəti adından və şəxsən öz adından təbrik edirəm.

Bu Qələbə bizim qəhrəman və rəşadətli Ordumuzun Ali Baş Komandanı kimi Sizin rəhbərliyinizlə qazanılıb. Siz bizə, azərbaycanlılara torpaqlarımızı, qürurumuzu, inamımızı və six birliyimizi qaytardınız. Bizim rəşadətli və qəhrəman Ordumuz, atalarımız və oğullarımız, analarımız və bacılarımız Sizin rəhbərliyinizlə uğurla mübarizə apardılar və Böyük Qələbəyə nail oldular.

Bu Qələbədə şəhidlərimiz oldu, onlar torpağımızın azad edilməsi uğrunda canlarından keçdilər. Onların xatirəsi daim qəlbimizdə yaşayacaq. Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin. Onların doğmalarına və yaxınlarına başsağlığı verir, bütün yaralıların tezliklə sağalmalarını arzu edirik.

Biz bilirik ki, qarşıda görülməli işlər çoxdur və əminlik ki, nəzərdə tutulan bütün planlar Sizin rəhbərliyinizlə həyata keçiriləcək.

Cənab Prezident, biz Sizinlə - Azərbaycan xalqının Ümmümilli Lideri, dahi Heydər Əliyevin kursunun layiqli davamçısı ilə fəxr edirik.

Biz Sizinlə Azərbaycan xalqının böyük qəhrəmanı kimi fəxr edirik. Siz Azərbaycan xalqının tarixinə Qələbə Günü'nü qızıl hərflərlə yazdınız. Biz Sizin dünya birliyində yüksək səviyyəli siyasi xadim olmağınızla fəxr edirik. Allah Sizi qorusun!

Dərin hörmət və ehtiramla,

Ulduzcan ƏHMƏDOV,
Latviya Azərbaycanlılarının "Azəri" Cəmiyyətinin İdarə Heyətinin sədri

2021-ci il üçün Novruz, Ramazan və Qurban bayramları günlərinin müəyyən edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin Qərarı

Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 105-ci maddəsinin 4-cü hissəsinə və "Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2006-cı il 8 dekabr tarixli 194-IIIQD nömrəli Qanununun təbiiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 18 dekabr tarixli 489 nömrəli Fərmanının 2-ci hissəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin qərarıdır:

1. 2021-ci il martın 20, 21, 22, 23, 24-ü Novruz bayramı, mayın 13, 14-ü Ramazan

bayramı, iyulun 20, 21-i Qurban bayramı günləri müəyyən edilmişdir.

2. Azərbaycan Respublikası Əmək Məcəlləsinin 105-ci maddəsinin 2-ci hissəsinə əsasən bu Qərarın 1-ci hissəsində nəzərdə tutulan günlər iş günü hesab edilmir.

Əli ƏSƏDOV,

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Bakı şəhəri, 3 dekabr 2020-ci il

Milli qürurumuzun təntənəsinə çevrilən Qələbə

İlham Əliyev sərkərdə qatıyyəti və siyasi müdrikliklə Ermənistanı diz çökməyə məcbur etdi

Azərbaycanın torpaqlarını müharibə yolu ilə işğaldan azad etməsi nəinki regionda, bütün dünyada diqqətə cəlbən və qarşılanan hadisə oldu. Çünki bu hadisə ilk növbədə bir dövlətin uzun illər moruz qaldığı işğala təkbaşına son qoymasının ən mükəmməl misali nümunəsi oldu. Bu baxımdan son onilliklərdə bəşər tarixində bir çox müharibələr baş versə də, Azərbaycanın Ermənistan üzərində hərbi qələbəsi öz inikallığı ilə fərqləndi.

Azərbaycan müharibəni heç vaxt istisna etmədi

Dağlıq Qarabağın Azərbaycan tarixi ərazisi olması bütün dünyaya, hətta erməni xalqının özünə də yaxşı məlumdur. Ermənilərin bu torpaqlara necə gəlib çıx-

masını da xüsusi sübut etməyə və araşdırmağa ehtiyac yoxdur. 1805-ci ilin may ayında Rusiya ilə Kürəkçay müqaviləsinə Azərbaycanlı İbrahim xan imzaladı və həmin müqavilədə erməni-ayrı-ayrı təşkilatlar və Minsk qrupunun həmsədləri daha yaxından dərk etdilər.

Ardı 4-cü səh.

Məğlubların faciəsi

Ermənistanın düşməni qonşuları yox, ruhuna hakim kəsilən nasizmdir

Azərbaycanın qələbəsi, Ermənistanın isə biabırçı kapitulyasiya aktına imza atması labid idi. Çünki faşist ideyaları ilə zəhərlənən istənilən xalq nə qədər döyüşsə də, son nəticədə mütləq təslim olmalı, haqqın və ədalətin qarşısında diz çökməlidir.

Təəssüf ki, indi dizini yerə qoyan işğalçı ölkə bu sadə həqiqəti anlamadaqdadır. Əsl dörd o deyil ki, müharibəni uduzsan, məğlub edilsən. Faciə odur ki, sənə qələtini deyirlər, amma sən qanmırsan, deyilən başa düşməyə ağılın çatmır. Həm də anlamamaq bir nəfərə aid olanda bunu bir dərd kimi qəbul etmək mümkündür. Lakin bütün Ermənistanın itidarlı-müxalifəti son nəfərində qanmazlıq mərzinə yoluxması milli faciədir.

Müharibədə məğlub edilən bu ölkə nə baş verdiyini anlamadaqdadır. Təslim olsa da, bundan dərs almaq, sülhə və barışa can atmaq, faşizm ideyaları ilə iliyində yoluxduğunu etiraf etmək əvəzinə kükrəyərək yeni və daha faciəvi savaşa haqqında fikirləşir. Bəli, bu gün Ermənistanın bütün siyasi qüvvələr - itidarlər və müxalifət, erməni xalqının müxtəlif təbəqələrinin nümayəndələri və hətta 7-8 milyonluq erməni diasporu barış əvəzinə bir-birini ittiham edir, yeni savaşa planlaşdırırlar.

Ardı 7-ci səh.

Bu il martın 11-də Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) koronavirusu pandemiya elan etdi. İndiyədək dünya ölkələri bu global bəlaya qarşı mübarizə aparmaqdadır. ÜST dünyada qeydə alınan koronavirusu yoluxma hallarının ötmə hər həftə ərzində təxminən 4 milyon artdığını açıqlayıb. Milyon yarımaya yaxın insan bu xəstəlik səbəbindən vəfat edib. Yüz min nəfərdən çox koronavirus xəstəsinin vəziyyəti isə ağır qiymətləndirilir.

Dünya ölkələri Azərbaycanın təşəbbüslərini dəstəklədi

Qlobal bəlanın kabus kimi Yer kürəsinə dolacağı bir zamanda dünyanı qabaqcıl ölkələrindən qurtulmaq üçün çıxış yolları axtarırlar. Dekabrın 3-də Nyu Yorkda BMT Baş

Assambleyasının koronavirus xəstəliyi - COVID-19-la mübarizəyə həsr edilən xüsusi sessiyası keçirilib. Azərbaycan Prezidenti, Qoşulma Hərəkatının sədri İlham

Əliyev sessiyada videofor- matda çıxış edib. Dövlət başçısı Qoşulma Hərəkatının üzvü olan 120 dövlət adından çıxış etməkdən şərəf duyduğunu bildirdi.

Ardı 7-ci səh.

Paşinyanın öz komandası da ona etimad göstərmir

Ermənistanın müharibədə məğlubiyəti, eləcə də ölkənin sosial-iqtisadi vəziyyətinin daha da ağırlaşması baş nazir N. Paşinyanın reytingini aşağı salıb. Hətta öz komandasının üzvləri belə artıq ona etimad göstərmirlər. Elə buna görə də Paşinyan qeyri-sabit daxili siyasi vəziyyətin uzun sürməsinə əsasən başa düşürək "Mənim addımım" fraksiyasından olan bir qrup deputatla görüşü zamanı etimad referendumunun keçirilməsi məsələsinə müzakirə edib.

"4rd.am" saytının yazdığı xəbərə görə, referendumda ictimai qarşıdurmanın aradan qaldırmaq üçün bir vasitə olaraq baş nazir N. Paşinyanın gündəmə gətiriləcək. Lakin Paşinyanın tərəfdarları referendumun uğursuz ola biləcəyindən ehtiyat etdikləri üçün əvəzində erkən parlament seçkilərinin qısa müddətdə keçirilməsini təklif edirlər. Sayt yazır ki, ölkədə daxili siyasi gərginlik səngiməyə, seçkilərin bir neçə aya keçirilməsi mümkündür. Vəziyyət sabitləşsə, seçkilər başqa tarixdə keçirilə bilər.

Məhz belə vəziyyətdə iqtisadi problemlər içində boğulan Ermənistan əhəli Paşinyan hökumətinə etibar etmir. Xüsusilə müharibədə məğlubiyət Ermənistan kətləvi narazılığı daha da artırır. Paşinyana qarşı çıxanların sayının sürətlə artdığı müşahidə edilir.

Ardı 8-ci səh.

Əvvəlki 1-ci səh.

Birinci Qarabağ müharibəsi 22 fevral 1988-ci ildə başladı. Həmin gün ağdamlı iki gəncin - Əli və Bəxtiyarın ermənilər tərəfindən öldürülməsi ilə ilk şəhidlərimizi verdik!

Qəzəblənmiş kütlə ermənilərin başına ağılı qoymaq üçün Xankəndiyə doğru yürüş edirdi. Əsgərlərə yaxınlaşanda düşmənin açdığı atəş onun bu münaqişəyə həm də silahlanaaraq hazırladığını göstərdi.

Həmin dövrdə Azərbaycana başçılıq edənlər - Kamran Bağirov, Əbdürrəhman Vəzirov, Ayaz Mütəllibov Moskvanın dediyi ilə durub-oturur, müstəqil addım atmağa cürət etmirdilər. Mərkəz isə separatçılıq hərəkatlarına qəti yox deməklə, əslində erməni mövqeyi sərgiləyirdi. Məsələn, Qorbaçovun Yerevana göndərdiyi yüksəkçinli emissarlar orada "Dağlıq Qarabağ Ermənistanına veriləcək" deyərək separatçıları qızışdırır. Bakıya gələnlər isə "Qarabağ Azərbaycanındır" deyərək bizi arxayınlaşdırırdılar.

SSRİ-ni dağıtmağa xidmət edən M.Qorbaçovun erməni diasporunun təşəbbüsü ilə qaldırılan və "Böyük Ermənistan" sərəmsən ideyasına dəstək verən "miatsun hərəkatı"na hər cür dəstəyi vardı (həm də havayı yox). Faktiki olaraq qırmızı imperiyanın çöküşü Qarabağ hadisələrindən başladı.

Bütün bu dərinlikləri o dövrdə Azərbaycana başçılıq edənlər qədərincə dərk edə, qarşısını ala bilmədilər.

Ulu Öndər Heydər Əliyev isə böyük siyasətçidən kənarında idi.

Bu məqamda "KQB"-nin razılığı ilə müttəfiq respublikalarda eyni ssenari ilə "xalq cəbhələri" yaradılmağa başladı. Xalq cəbhələri "demokratiya" adı ilə etiraz aksiyaları keçirir, idarəetməni pozur, mitinq və piketlərlə iqtisadiyyatı çökürdülər.

Azərbaycanda da belə "cəbhə" yarandı və ozamanki Lenin meydanı onların ixtiyarına verildi.

Bu məqamda bir faktı da qeyd edək: 1988-ci ildə Sovet hökuməti elə zəif və

gözəndə saldı, iqtidarda olduğu qısa bir dövrdə torpaqların işğalına, bir milyondan çox qaçqın və məcburi köçkün ordusunun yaranmasına, ölkədə xaos, anarxiya və özbaşnalığın baş alıb getməsinə, iqtisadiyyatın dağılmasına səbəb oldu!

Hətta xalqın arzu və tələbi ilə Ulu Öndər Heydər Əliyev yenidən ölkə rəhbərliyinə qayıtmasa, Azərbaycan bir dövlət kimi məhv olaraq əvvəlki tək kiçik xanlıqlara parçalanacaqdı!

1992-ci ilin martında Bakıda parlament çövrülüşü yolu ilə A. Mütəllibovun hakimiyyətə gətirilməsi və AXC-nin iqtidarda gəlməsi prosesində Şuşanı və Laçını müdafiə edən bir sıra hərbiçilərin və zirehli texnikanın paytaxta gətirilməsi torpaqların müdafiəsini pozdu.

AXC-nin sərəmsən iqtidarı isə erməni separatçılarının qalıbıyyətinə münbit şərait yaratdı.

Aralıqda itirən xalq, işğala məruz qalan isə ərazilərimiz oldu!

Həmin dövrlərdə Qarabağdan Bakıya, Bakıdan isə Qarabağa baxanda görülməyən nə idi?

Qarabağlılar Bakıya baxanda gördülər ki, qorxaq və qatıyyətsiz A.Mütəllibov iqtidardan qovuldu, onun yerinə gələnlər isə:

■ Prezident Ə. Elçibəy və baş nazir Pənəh Hüseynov nəinki ömürləri boyu 3-5 işçisi olan bir "JEK"-ə müdirlik etməyiblər, heç "emilər namizədi" dissertasiyasının da müdafiəsini bacarmayıblar.

■ Dövlət katibi Əli Kərimli BDU-nun Hüquq fakültəsini bitirəndə, ən böyük vəzifəsi müxalifət qəzetinin şöbə müdiriyyəti olub;

■ Xarici işlər naziri Tofiq Qasimov diplomatiyadan xəbərsiz, bu sahədə bir gün də işləməyən, heç bir dil bilməyən fizika müəllimidir.

■ Daxili işlər naziri İsgəndər Həmidov keçmiş "OBXSS" işçisi (indiki elə qurum və vəzifə yoxdur) olmaqla fəaliyyəti dövründə jurnalistlərlə döyüş məşin "bağajına" basmaq, tənqidi məqaləni zorla müəllifinə yedirtmək, Rusiyadan ölkədəki səfirinin "başına bir güllə çaxacağı" ilə hədələmək, Azərbaycanda "atom bombası" olduğunu söyləməklə gündəmi zəbt edirdi.

gücsüz deyildi ki, kimsə, yaxud kimlərsə onun əleyhinə iş apara, mitinq keçirə, dövlət müvafiq strukturları onun qarşısını ala bilməyib!

Üstəlik, Qazaxıstanın paytaxtı Almatıda və 1990-cı ilin 20 yanvarında (buna qədər isə Çexoslovakiya hadisələrində) hamı açıq-aşkar gördü ki, SSRİ maraqlarına təhlükə gördüyü məqamda utanıb-çəkinmədən dinc əhaliyə qarşı zor tətbiq edir, hətta belə halda ordunun da gücündən istifadə edir!

Əgər 1988-ci illərin mitinqlərində güc tətbiq olunmayıbsa, faktın özü dövlətin buna gizli razılığının təsdiqidir.

Xalqın meydana çıxma səbəbi isə demokratiya və əşkarlıq, hətta "yenidənqurma" ilə bağlı deyildi.

İnsanlar mərkəzin ədalətsizliyinə, ermənilərin separatçı hərəkatlarına, Ermənistan və Dağlıq Qarabağ ərazisindəki kəndlərdən azərbaycanlıların zorla qovulub çıxarılmasına etirazlarını bildirdi, qəzəblərini ifadə edirdilər.

Azərbaycan Xalq Cəbhəsi yarananda onun tərkibi əsasən uğursuzlardan ibarət idi. Xalqın sevdiyi, hörmət etdiyi ağıllı elm adamları, ziyalıları əşkarda o qədər də görünmürdü. Sonralar gələndə dövlətdə "əsas postları" belələri tutdu. "Yağlı vəzifə" ala bilməyənlər isə AXC-dən qoparaq müstəqil partiya yaradıldı, müxalifətə keçdilər.

"Meydan hərəkatı" 20 Yanvar faciəsindən sonra Ulu Öndər Heydər Əliyevin təsiri ilə milli-azadlıq hərəkatına çevrildi. Lakin AXC milli azadlıq hərəkatının gücündən və dağlıqlarından istifadə edərkən hakimiyyətə gəlməklə əslində bu hərəkatı

■ Müdafiə naziri Rəhim Qaziyev xəyanət-kar, Rusiyanın ozamanki müdafiə naziri Şapoşnikovun "dostu", Şuşanın işğalından sonra "başına güllə çaxmaq" vədinə eməl etməyə kişiliyi çatmayan ortabab riyaziyyat müəllimidir.

■ Bu iqtidarı torpaqları müdafiə üçün yaratdığı ordu küçələrdən yığılaraq əllərinə avtomat verilib döyüşə göndərilən gənclərdən, yaxud hərbxanələrdən buraxılaraq silahlandırılan keçmiş məhkumlarıdan ibarət idi.

■ İqtidarda olduqları on bir ay ərzində gördükləri işlərin hesababətini isə 25 may 1993-cü ildə verdilər.

Bu barədə bir qədər sonra...

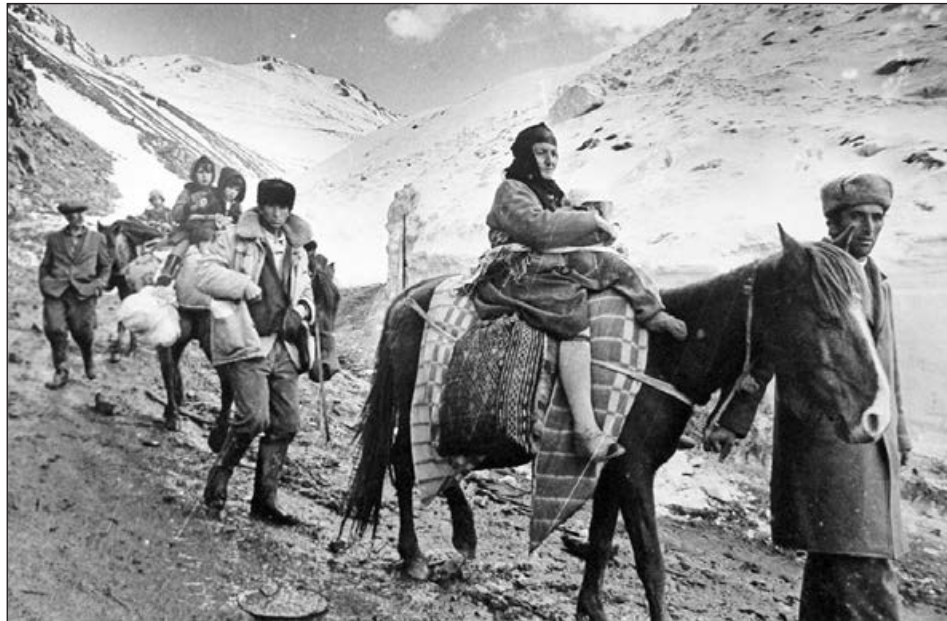
O vaxtlar Qarabağda yaşayanlar nə görür, nə söyləyir, nə istəyirdilər?!

Bununla bağlı həmin dövrdə cəbhə bölgəsində yaşayan və çalışan hərbi müxbir kimi öz yazılarıma istinad edirəm: "Bu matəm sonucudurmu?" məqaləsindən:

■ "İki yüz min azərbaycanlı Ermənistan-dan qovulanda, yolda öldürülüb qırılanda yas tutmağı heç ağılımıza da gətirmədik. "Rəhbər"lərdən heç kim bu barədə dinib-danışmadı. "Milli ədavəti qızıqdır-mamaq", "Bakıda sabitliyi pozmammaq",

"emosiyaları coşdurmammaq" üçün öz qəzətlərimizdə bu mövzuda "kəskin yazmaq" qadağan edilmişdi. "Daimi yaşayışı yerini müvəqqəti tərki etmiş şəxslər" - qeyrətimiz bu ifadəyə çatdı. "Köçkün", "didərgin", nəhayət, sonradan "qaçqın" sözünü işlətməyə icazə verdilər. Özü-müz belə, öz gələnlərinin isə vecinə də gəlmirdi ki, azərbaycanlılar zorla qovularaq ata-baba yurdlarından çıxarıldı. Bunu açıq-aşkar onlara sərf eləmərdi. Beləliklə, indi cidd-cəhdlə yarmaq istədiyimiz informasiya blokadasını ən əvvəl özümüz yaratdıq özümüz üçün" ("Həyat" qəzeti, 3 mart, 1992-ci il).

■ "Ən çox narahatlıq doğuran Əsgəran əməliyyatının baş tutmamasıdır. Əsgəran vaxtında alınsa, Xocalı faciəsi baş verməz, növbəti dəfə matəm saxlamazdıq. Görəsən Ağdamdakı silahlı dəstələrin birləşməsinə mane olan hansı gözügörünməz qüvvədir? Niyə milli müdafiə qüvvələrinin döyüş hazırlığı yüksəldilmir? Bu gün Qarabağa bütün respublika maddi yardım göstərir (bəzən yardımın lazım olan yeri çatmaması başqa söhbətin mövzusu). Ev-eşiyini, hər cür azuqesini itirmiş adamlar üçün bu, son dərəcə qiymətli. Bəs nə vaxt Qarabağ bütün respublikadan

HƏRBİ YARDIM görəcək? Axı Qarabağ Azərbaycanın bir parçasıdır və əslində müharibə Azərbaycan uğrunda gedir" (yənə orada).

"Azərbaycan" qəzetinin 28 iyul 1993-cü il nömrəsində dərc edilmiş "Müharibə ya qeyrətlə udulur, ya siyasətlə" yazımdan iki iqtibas:

■ "Dörd ildə altı müdafiə naziri dəyişmişik, biza qarşı kimlərin döyüşdüyünü bilsək də, öz tərəfimizdən müharibənin aparılmasını qeyri-peşekarlara, hərbi işdən xəbəri olmayanlara etibar etmişik. Heç götün bu qədər generalı və Milli Qəhrəmanı olan xalq da bu qədər torpaq itirir? Kim vicdanına, qeyrətinə and içib ki, Qarabağı azad edəcək - inanmışıq. Kim Qurana el basıb ki, buranı düşməne verməyəcəyik - etibar etmişik! Özümdən çox başqalarına arxayınq, istəyirik ki, kimsə bizim yerimizə gəlib düşməni məhv edib gətsin. Biz də azad və suveren respublikamızda "kreslolara" böləklə Unuduruq ki, hərənin öz niyyəti, öz məqsədi var! Ən qüdrətli dövlətlər belə iki cəbhədə müharibə apara bilməyiblər. O vaxt Almaniyani məğlub etmək üçün müttəfiqlər birləşərək ikinci cəbhəni açmışdılar.

Azərbaycan isə beş ildir ki, iki cəbhədə vuruşur. Bakıda hakimiyyət uğrunda, Qarabağda isə torpaq uğrunda "ağır döyüşlər" gedir.

Bakı öz "havası" ilə nəfəs alıb yaşayır, Qarabağ isə od-alovun pəncəsində çapa-layır. "Özfəaliyyət qaydasında" gedən bu müharibədə xalqın ən qeyrətli və mərd oğulları həlak olur".

("Qeyrat və xəyanət" kitabı, səh.107-108)

■ "Torpağı yad əllərə keçən, əsirlikdə yüz-lərlə oğlu-qızı zillət çəkən, ev-eşiyini itir-rək yaşamaq üçün heç nəyi olmayan bir xalqın güclərlə demokratiya tələb etməsi gülüncdür!

İndi bütün siyasi partiyalar, cəmiyyət və hərəkatlar birləşib xalq fəlakətindən qurtar-maq yollarını tapmaq əvəzinə hakimiyyət-dən "öz paylarını" umurlar. İmperiyalar da-ğışalar da, imperiyanı sevmə qüvvələr ya-şayırlar və onu yenidən başqa formada

lөрinə və Azərbaycana başçılıq edənlərə verdikləri qiymətdir.

Bəs ölkədə idarəsizlik və xaos yaran-masında, torpaqların müdafiəsini pozul-masında, diletant və xəyanətkar insanın müharibə dövründə müdafiə naziri təyin edilməsində birbaşa rolu və məsuliyyəti olan AXC iqtidarının komandası (koman-danın hər bir üzvünün işinə və əməlinə onun rəhbəri birbaşa cavabdehlik daşıyır) özü-özünə hansı qiyməti verib?

Bunu 1993-cü ilin məşhur may kon-fransında "rəhbər şəxslərin" özlərinin etira-fından öyrənmək, zənnimizcə, daha doğru olar.

İndi isə özünəqiymətə nəzər salaq:

Prezident Əbülfəz ELÇİBƏY:

"Respublikada talançılıq baş alıb gedir. Nizamı deməmişəm, əgər oğurlanan maldan gözetçinin xəbəri yoxdursa, demək, gözet-çinin orada əli var. Burada millis orqandır, prokuror orqandır və bir də məhkəmə orqandır. Burada oturan orqanların əli həmin ci-nayətdə var".

■ ■ ■

"Rüşvət alanda milyonlarla dollar alırsı-nız, alırsınız heç olmasa yüz minlərlə əl, bəş manat əl, insaflla əl"

■ ■ ■

"Biz, doğrudan da, dövlətimizi itirəcə-yik. İtirməyəcəyik, bu dövlət yənə də bir vaxt yaşayacaq. Amma biz qanın içində gedəcəyik".

■ ■ ■

Dövlət katibi ƏLİ KƏRİMLİ:

"Xalqın böyük narazılığına səbəb olan bir qüsurlu da iqtisadi sahədə cinayət-karlıq baş alıb gəlməsidir. İqtisadi sahe-də cinayətkarlıq elə bir vəsət alıb ki, dövlət əmlakının açıq-aşkar mənimlənməsi, qeyri-qanuni yollarla xaricə satılması, he-min vəsaitin xaricə saxlanması və bir sözlə, dövlət əmlakının talan edilməsi adı-cə hala çevrilib".

■ ■ ■

"İqtisadiyyatın bütün sahələrində cina-yətkarlıq iri miqyas alıb və hətta ayrı-ayrı

KİMDİR

berpa etmək üçün fürsət gəzirir!" (yənə orada, səh. 109)

Ən nəhayət, daha iki sitat:

Biri 1994-cü ildə Bakıda, "Şərq-Qərb" neşriyyatında çıxan "Qeyrat və xəyanət" adlı kitabımdandır:

■ "Müharibənin başlandıqı vaxtdan beş il-dən artıq müddət keçsə də, onun dövlət səviyyəsində aparılması qətiyyətin hiss olunmur. "Qarabağın xilası" - adı altında günde bir siyasi partiya, hərəkat peyda olur. Müharibənin maliyyələşdirilməsində xalq, ayrı-ayrı pullara istinad edil-lik. Yaxud "Laçını laçınları", "Şuşanı şuşa-lıları" və s. müdafiə, yaxud azad etmə-lidir fikrinə rəvac verilir. Dəstəbazlıq, mənəm-mənəmlik azarı sağalmaq bil-mir. "Qarabağ kartı" ilə vəzifəyə gəlmək, siyasi kapital toplamaq istəyənlərin sayı və istahəsi günbəgün artır. Xalq isə bun-dan əziyyət, olmanın məşəqqət çəkir. Nə qədər ağırlı və acınacaqlı olsa da, etiraz etməliyəm ki, respublikada yeni bir zümre - qaçqınlar ordusu yaranmışdır". (səh.113)

■ İkincisi isə "Azərbaycan" qəzetinin 21 avqust 1993-cü il nömrəsində dərc olunmuş "Sən kimsən, qaçqın?!" adlı məqaləməndir:

■ "Neyləməli, bizim xalq sadə qəlbi olub, unutan olub, inanan olub! Amma qey-rətsizliyi özünə şığıdırmayıb. Bu inan-mağının və qəlbigenişliyinin altını çək-məliyə. Elə qədər də! Ağillı işçisi, uzaqgörən siyasətçisi olmadı. Siyasət ələmində ağı və qara rəngdən özge çal-larları seçmədi. Şirin nağıllara, dadlı xülyalara uydu. Elə bildi ki, meydanada yığışib "A-zad-ıq!" deyib bağırmaqla azadlıq olur. Pərdə arxasındakı perso-najları, onların məkrli niyyətlərini irəli-cədən görüb anlamadı. Bir də uydu "şi-rin-şəkər" nemətə" - vəzifə ehtirası, kreslo davası hər şeyi unutturdu onal Hətta Vətənin bütövlüyünü, torpaqların müqəddəsliyini də! İtirilən hər parça tor-paq kimlər üçünsə "böyük kresloya doğ-ru" bir addımı əvəz etdi. Vəzifə ehtirası alovlanıb qurtadıqca, Vətən "kiçildi", tor-paq daraldıqca, sənəin sayın, həmdərd-lərin aralı, çoxaldı..."

Bu, xalqın həmin dövrün ictimai-si-yasi, hərbi müstəvidə baş verən hadisə-

cinayət faktları göstərir ki, hüquq mühafizə orqanlarının da müəyyən vəzifəli şəxsləri daxil olmaqla, artıq dövlət orqanlarının da-xilində müəyyən cinayətkar təbəqələr for-malaşmaqdadır".

■ ■ ■

"Bu gün Azərbaycanın maddi sərvətləri qaçaqçılıq yolu ilə talan olunur. Respub-likanın on minlərlə inbyuzlu mal-qarası, minlərlə texnikası və digər maddi sərvətləri səhəddən qaçaqçılıq yolu ilə keçirilir. Bu, respublikanın iqtisadiyyatına sarsıdıcı zərbə vurur".

■ ■ ■

"Respublikada bütövlükdə neinki qanun-culuq, hətta icra intizamı xeyli dərəcədə aşağıdır. Prezident fərman və sərəncamların icrası qanunbaaxş səviyyədə deyil. Bə-zən əl-ə-bavə yaranıq ki, qanunsuzluq, özbaşnalıq, hakimiyyətsizlik demokratiya ilə eyniləşdirilir. Çox təəssüf ki, hətta fər-manların icra olunduğu təqdirdə belə istənilən nəticəni vermirlər. Qarşıya qoyulan nəticəyə nail olunmur".

■ ■ ■

Baş prokuror İxtiyar ŞİRİNOV:

"Respublikada mafioz qüvvələr get-ge-də güclənərkə, baş qaldırmaqdadır. Belə qüvvələr müxtəlif firdaqla dövlət əmla-kını çapıb talayır, iqtisadiyyata böyük zər-bə vururlar. Bakı, Gəncə, Sumqayıt və di-gər şəhərlərdə böyük mafiya fəaliyyət göstərir".

■ ■ ■

"1991-ci ilə müqayisədə indi qeydə alınan cinayətlərin sayı böyük sürətlə - 43,8 faiz artaraq 22450 hadisəyə çatmış, ağır cinayətlərin sayı isə iki dəfədən çox artmış və 6009 belə cinayət hadisəsi qey-də alınmışdır".

■ ■ ■

"Cinayət işlərinin qeydiyyatdan gizlə-dilməsi halları müəyyən edilməmişdir. Qa-nunsuzluqların nəticəsidir ki, banditiz-min 98, qəsdən adamöldürmənin 55,2, zorlanmanın 52, dövlət əmlakının mənim-lənilməsinin 61,8, soyğunçuluğun 79,7,

quldurluğun 81,4 faizi açılmamış qalmışdır. Bu, prokuror nəzarətinin zəif olması deməkdir".

"Respublikamızda rüsvətخورluğun belə tüğyan etməsi, bu cür baş alıb getməsi hüquq mühafizə orqanlarının özünün həmin hallara şərait yaratması nəticəsində baş vermişdir. Dövlət aparatında, hüquq mühafizə orqanları arasında rüsvətخورlar həddindən artıq çoxdur. Bunu açıq qeyd etmək lazımdır və biz hələ də belələrini qarşı mübarizə aparmaqda zəiflik göstəririk. Nə qədər ki, dövlət aparatında sağlam əhvali-ruhiyyə yaratmamışıq, nə qədər ki, dövlət aparatında, o cümlədən hüquq mühafizə orqanlarında rüsvətخورları ifşa edib kənarlaşdırmamışıq, belə şərait davam edəcəkdir. Dövlət aparatı özü illic vəziyyətindədir, daha doğrusu, özü rüsvətخورluqla məşğul olur. Ona görə də rüsvətخورluqla məşğul olan dövlət aparatı rüsvətخورluqla mübarizə apara bilməz və biz bu məsələnin həllini dövlətdən başlamalıyıq".

Daxili işlər naziri Abdulla ABDULLAYEV:

"Cinayətkar əlaqələrin zorakılığı və qəddarlığı güclənir, silahlı formalarda cinayətkar terrorizm yayılır, iqtisadi sahələrin kriminallaşması davam edir, mütəşəkkil cinayətkarlığın və korrupsiyanın kriminal-siyasi təhlükəsi böyüyür..."

Ədliyyə naziri İlyas İSMAYILOV:

"Cinayətkarlar öz içimlərdədir. Ona görə də onun dağıdıcı qüvvəsi çox böyükdür. Ümumiyyətlə isə, ölkədəki cinayətkarlığa bağlı mübarizədə biz heç nə edə bilməmişik. Cinayətkarlıq bizim fəaliyyətimizi üstələyir, bu, çox acı gerçəklikdir".

"Hakimiyətimiz dövründə rüsvətخورluq kommunistlərin dövründəkindən dəfələrlə çoxalıb. Bu, faktdır. Vəzifəli şəxslər içərisində təmizləmə aparılmalıdır".

1992-ci ildə onlar qanunsuz yollarla hakimiyyətə gəlməyə başladılar, əgər dövlət çevrilişi etməsəydilər, bəlkə də torpaqlarımızı işğal altına düşməyə bilərdi. Əlbəttə ki, tarixə qayıdıb nə ola bilirdi, nə olmaya bilirdi demək çox çətinidir. Ancaq hər halda torpaqlarımızın işğal altına düşməsində onların birbaşa iştirakı, əli var və bu məsuliyyəti onlar daşıyır".

"Onlardan hansı idarəçilik gözləmək olardı?! Onlardan hansı vətənpərvərlik gözləmək olardı?! Hansı peşəkərlik gözləmək olardı?! Xarici işlər naziri. Heç bir dilidə bilməyən təsadüfi bir adam, fizika müəllimi. Hansı ki, ümumiyyətlə, başa düşməyən xarici münasibətlər nədir, beynəlxalq norma, prinsiplər nədir? Sadəcə olaraq, turist kimi ora-bura gedirdi və ağzına gələni danışdı. Müdafiə naziri, riyaziyyat müəllimi. Riyaziyyat müəllimi müdafiə naziri ola bilərmi? Məhz bu riyaziyyat müəllimi Şuşanı düşməyə təhvil verdi. Deyirdi ki, Şuşa əldən gedərsə, başıma bir güllə vuracağam. Bu günə qədər orada-burada sülenir. Şuşanı biz qayıtmışıq, biz. Siz satmışınız onu, xalq xainləri. Daxili işlər naziri. Quldurluq baş alıb gedirdi, jurnalistlər həbs olunurdu, döyülürdü, canlı efirdə məşinlərin yük yerinə atılırdı. Bu idi Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin rəhbərləri".

"Bizim dərdimiz və faciəmiz budur ki, təsadüfi adamlar hakimiyyətə gəldilər, hakimiyyəti qanunsuz yollarla qəsb etdilər və ölkəmizi uçuruma apardılar".

"Bilməyənlər bilsinlər və gənc nəsil bunu bilsin, kim bizi bu belaya saldı? Kim bu belanın səbəbkarıdır? Kim bir milyon insanın ağır vəziyyətə düşməsinin səbəbkarıdır? Ovxatki Azərbaycan Xalq Cəbhəsi hakimiyyəti. Əslində, indi paralel aparacaq, onların obrazı ilə bil kollektiv Paşinyandır - savadsız, biliksiz, idarəsiz, qorxaq, fərarli, idarəetmədə heç bir təcrübəsi olmayan, xarici dairələrin təsiri altında olan, onların əli ilə idarə olunan və öz ölkəsini məhv edən. Bax, kollektiv Paşinyandır onlar. Onları tanımayanlar, əgər onlar haqqında hər hansı

Ruhlar gördüklerini yadda saxlayır və heç zaman unutmurlar! Sonradan bu şəhərin həndəvarına gələrək bu yolda şəhid olanların ruhları da burada qalır! Ruhlar qocalmırlar, güllə və mərmidən qorxmurlar! Onlar insan bədənini tərk etdikləri vaxt necədir, eləcə də qalır! Özlərinə xas tərzdə sevinir, kədərlənir və ağrıyrlar. Eşidir, görür, qiymətləndirir! Bunların arasında uşaq, qoca, qadın və keçmiş döyüşçülər var... Şəhid sayıdqlarından onlara əzab-əziyyət verilmir!

Onları bura bağlayan Vətən sevgisi, torpaq məhəbbətidir! Elə bilirlər ki, ruhlar şəhərinin hüduqlarını tərk etsələr, ermənilər həmişəlik bura yiyələnəcəklər. Odur ki, gecə-gündüz ayıq-sayıqdırlar! Düşmənlər ruhlar buralara gələ, dolşa bilməz! Burada güc silahla, kimin "arxal" olması ilə ölçülmür!

Ruhun gücü onun müqəddəs dəyərlərə tapınmadığıdır... Ruhun gücü onun torpağın əzəli və əbədi sahibi olmasıdır! Ruhun gücü onun ədalətə və Tanrının böyüklüyünə, gec-tez haqlını müdafiə edəcəyinə inamındadır!

RUHLARIN KƏDƏRİ VAR! Onların ailə üzvləri respublikanın bütün kənd və şəhərlərinə səpələniblər. Uzun müddət əziyyət və ehtiyac çəkiblər... Çadırla, şəraitətsiz yerlərdə yaşayıb, işsiz qalıblar... İndi hər şey axarına düşüb. Övladları təhsil alıb, ailə qurub. İndi dövlətin tikdirib təmir etdirdiyi evlərdə və mənzillərdə yaşayırlar. Artıq hər şeyləri var. Təkcə torpaq həsrəti çəkirlər! Ruhlar bu şəhəri gətirdikləri doğmalarını və əzizlərini daim görə bilmədiklərinə görə kədərlənirlər...

Ruhlar xaraba şəhərləri, dağıdılmış qəbiristanlıqları tərk etmək niyyətində deyillər! Ruhlar tezliklə şəhərə qayıdacağıma və onu yenidən, əvvəlkindən də yaxşı tikib quracağıma inanırlar!..

Herb dahisi Napoleonun maraqlı bir fikri var: "Sərkərdəsi şir olan qoyun sürüsü hər şeyə qadırdır. Sərkərdəsi qoyun olan şir dəstəsi heç nədir!" Azərbaycan 20 min övladını şəhid versə də, torpaqlarını qoruya bilmədi! Müxtəlif millətləri təmsil edən özünümüdəfiə batalyonlarının və hərbi birləşmələrinin üzvləri şir kimi döyüşsələr də, canlarını qurban versələr də, isteklərinə çatdı bilmədilər.

GÜNAHKAR?!

"İqtisadi sahədə böyük dağıntılar gedir. Guya ki, apardığımız "mübarizə" ilə əslində cinayətkarları cinayətlərə daha da həvələndiririk. Məhkəmələr, doğrudan da, işləmir. Bu sistemdə yoxlama aparmışıq, adamı dəhşət bütyür. Adı fakt: məhkəmə prosesi olmadan hökm çıxarırlar. Bu, ən böyük biabırılıqdır".

Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev hər dəfə yaşayış məntəqələrindən biri düşmənlə işğalından azad olunanda xalqa müraciət edirdi. Bu müraciətdə xalqımıza şad xəbərini çatdırılmasının nəinki notları və təbriklə yanaşı, dərin təhlil və qiymətləndirmələr də olurdu. Belə qiymətləndirmədən biri xalqımızın bu belaya düşməsində və torpaqların itirilməsində özünəməxsus "xidmətləri" olan AXC - Müsavat cütüyü iqtidarın fəaliyyəti ilə bağlı idi.

Beləliklə, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin xalqa 25 noyabr 2020-ci il tarixli müraciətindən parçalar:

- "İndi gənc nəsli xatırlamır, ancaq bilməlidir ki, o vaxt Azərbaycana kimlər rəhbərlik edirdi, hansı bilik sahibləri, hansı şəriətə sahibləri. O adamların heç bir təcrübəsi yox idi. O adamlar - o vaxt rəhbərlikdə təmsil olunmuş adamlar, yüksək postlar tutmuş adamlar bir gün belə heç bir idarəyə, heç bir kiçik bir müəssisəyə rəhbərlik etməmişdilər. Onlar ölkəni, xüsusilə böhranlı vəziyyətdə olan ölkəni necə idarə edə bilirdilər? Amma onların vəzifə herisiylə, tamahı, iştahası, görməmişliyi Azərbaycanı bax, bu vəziyyətə gətirib çıxardı."
- "Azərbaycan Xalq Cəbhəsi, onun rəhbərliyi ancaq bir məqsədi güdürdü ki, öz ciblərini doldursunlar, öz yaxın adamlarını vəziyyətlərə təyin etsinlər və öz hakimiyyətinin ömrünü uzatsınlar."
- "Kəlbəcər rayonunun işğal altına düşməsi o vaxt hakimiyyətdə olmuş Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin birbaşa məsuliyyəti idi. Bütövlükdə torpaqlarımızın işğal altına düşməsində əsas günahkar Azərbaycan Xalq Cəbhəsidir. Çünki əgər

bir təşəvvür yaratmaq istəsələr, Paşinyana baxsınlar. Onun addımlarına baxsınlar və onun simasında oxatki Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin və ölkə rəhbərliyinin simasını görəəcəklər".

Bütün Azərbaycan xalqının və Azərbaycanı yaxından tanıyanların yekdil bir qənaəti var: Əgər Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi dövründə Azərbaycan Ulu Öndər Heydər Əliyev rəhbərlik etsəydi, nə vəziyyət gəlib bu həddə çatar, nə bu qədər ərazi itirilər, nə də bir belə şəhid verərdik!

Bəli, müdrik və uzaqgörən rəhbər, təcrübəli, iradəli və qətiyyətlili, nüfuzlu, ən nəhayət, xalqın sevdii rəhbər xalqını və dövlətini tarixin sınaqlı dövrlərində bələdlərdən qurtarmağa qadırdır. Təsəffüfə şəxslərin hakimiyyətə gəlməsi isə çox zaman faciə və fəlakətli nəticələrdir.

İnsanlar zülm və əzab çəkir, evsiz, işsiz, çöxrəksiz, ümidətsiz qalır. Dədə-baba torpaqlarından qovularaq düzlərə düşür, düşməne qalan evləri isə yandırılıb - dağıdılaraq xarabazara çevrilir. Ağdam Qarabağın mərkəzi, ən çox əhalisi olan rayonu, varlı-imkanlı yaşayış məntəqəsi idi. Bu müharibənin insanlara vurduğu maddi və mənəvi zərbələri onun təmsilində daha aydın görmək mümkündür.

22 fevral 2015-ci ildə Ağdamın düşmənlə işğalından sonra salındığı ağır durum ürkə ağırsı ilə yazıb "Azərbaycan" qəzetində dərc etdirdiyim "Ruhlar şəhərinin sakinləri" yazısını yenidən diqqətinizə təqdim edirəm:

Bu şəhər o şəhərlərdən deyil! Həm də o şəhərlərə bənzəyir. Küçələri və səkiləri... Evləri, meydanları, parkları... Bazar və mağazaları... Məktəbləri, uşaq bağçaları... Qəbiristanlığı... Hər şey var! Amma küçələr dağılıb, səkiləri ot basıb... Evləri və meydanları boşdur, parklarındakı ağaclar çöxdən quruyub, heyətlərdə adam boyundan uca qanqal, alaqlar bitib.

Bazarda, meydan və mağazalarda insans gözə dəymir, mal alıb, mal satan görünürmür. Məktəbləri və bağçaları uşaq səsinə həsrət qalıb... Daha qəbiristanlıqlarda "Yasin" oxunmur!

Bura Ağdamdır! Bura ruhlar şəhəridir!..

Ruhlara işıq və istilik gerek deyil! Heç sökülüb dağıdılmış, xaraba qalmış evlərdə işıq yandırılıb ocaq qalamaq da mümkün deyil!

Ruhlar yemək yemirlər! Odur ki, bir zamanlar qaynayıb daşan, hefta "atom bombası belə satmağa" qadir olan Ağdam bazarına, bütün günü dolub-boşalan mağazalara ehtiyac yoxdur!

Məktəbləri böyüyüb döyüşçüyə, şəhirdə, məcburi köçküne, uşaqlar isə qaçaqın şəhərciklərindəki yeni məktəblərdə oxuyan şagirdlərə çevriliblər.

Təkcə övlətlərin "Yasin"ə ehtiyacı var! Onlar Allah kəlamını eşitməkdən darıxırlar! Bu aclığı isə yalnız ulu Tanrı özü, Onun sözü dəf edə bilər! Ona yalvaraql!

Ruhlar şəhərinin öz qanunları var! Bu qanunlar pozulmazdır! Ruhlar bu şəhərin hüduqlarını tərk edə bilməzlər!

RUHLAR AĞRIYIRLAR!

Onların gözəl və abad şəhərləri, topdağımaz evləri xaraba və kimsəsiz qalıb. Yadlar gəlib evləri talan edib dağıyır, demirini, daşını, taxtasını dinini və Allahını unudanlara satırlar! Məscidlər dağıdılıb, tarixi abidələr məhv edilib! Bura gələn başqa millətin nümayəndələri nədənsə gördüklərini yox, onlara deyilənləri yazıb yayırlar! Burada torpaqlar əkilir, bağlar becərilir. Düşmənlər düşmənlərini davam etdirir!

RUHLARIN TƏSƏLLİSİ DƏ VAR!

Düşmənlər burada məskunlaşmağa qorxurlar!

Çünki bu orduya şəriətsizlər, naşılar, şəxsi maraqlarını hər şeydən üstün tutanlar başçılıq edirdilər. Təqsir məğlub orduda yox, onu qələbəyə çatdırıb bilməyən başçılarda idi! Bəli, xalq həmin xalqdır! Düşmənlər həmin düşməndir! Onun havadarları yəne müdafiəsindədir! Müdafiə mövqeləri isə ötən 30 ildə qat-qat gücləndirilmişdir! Azərbaycan Ordusunda da yəne həmin cəngavər oğullar döyüşürlər. Şir kimi, canlarını və qanlarını əsirgəmədən! Amma bu dəfə qalıb gəldilər! Şərəfli qələbə qazandırlar! Düşməni diz çökdürdülər, torpaqlarımızdan qovdular! Çünki Sərkərdəmiz də Aslan idi! Xalqını, dövlətini, torpağını və əsgərini sevən əsl rəhbər! Belə Ali Baş Komandanla fexr etməyə dəyər! Torpağı azad edərək ərazi bütövlüyünü bərpa etdi! Azərbaycan Ordusunu bütün dünyada şöhrətləndirdi! Xalqın üzərindən "məğlub" damğasını silədi! "Məcburi köçkün" adını tarixin arxivinə verdi! Azərbaycan vətəndaşını ən böyük isteyinə, ən müqəddəs arzusuna çatdırdı! Eşq olsun belə Sərkərdəyə, Rəhbərə, Prezidentə! İndi hamımız ona qoşularaq birlikdə və bir səsle, sevinc və vüqarla ucadan deyirik: Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!

Bəxtiyar SADIQOV

Azərbaycan Alban-udi dini icmasının nümayəndələri Kəlbəcərdəki Xudavəng monastır kompleksini ziyarət ediblər

Vətən müharibəsi şəhidlərinin əziz xatirəsi dağlar qoynunda yerləşən monastırda ehtiramla yad olunub

Dekabrın 4-də Alban (Qafqaz) Apostol Müstəqil Kilsəsinin varisi olan Azərbaycan Alban-udi dini icmasının nümayəndələri Ermənistanın işğaldan azad olunan Kəlbəcər rayonundakı Xudavəng monastır kompleksini ziyarət ediblər.

AZƏRTAC-ın müxbiri Azərbaycan Alban-udi dini icmasının nümayəndələri ilə birlikdə Kəlbəcərdə, Xudavəng monastır kompleksində olub.

İllərdir bütün dinlərin nümayəndələri üçün bərabər şəraitin yaradıldığı Azərbaycanda fərqlənən ümidlər Alban Apostol Kilsəsinin mənəvi varisləri olaraq Qəbələ və Oğuzdakı alban məbədlərində olduğu kimi, işğal altındakı Alban kilsələrində, o cümlədən Kəlbəcərdəki Xudavəng monastır kompleksində də ibadət edəcekləri günləri səbirsizliklə gözləyirdilər.

Sentyabrın 27-də Ermənistanın növbəti hərbi tərxiatına cavab olaraq Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi əks-hücum əməliyyatı nəticəsində darmadağın edilən düşmən noyabrın 10-da kapitulyasiya aktına imza atmağa məcbur oldu. Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan rəhbərlərinin imzaladığı Birgə Bəyənata əsasən, Kəlbəcər, Ağdam və Laçın əsl sahiblərinə təhvil verildi. Bu gün isə tarixi abidələrimizdən olan bu məbəddə illərdir ibadət edəcekləri günü gözləyən ümidlər işğala son qoyulduqdan sonra ilk aylarını icra etmək üçün Kəlbəcəre gəliblər.

1993-cü il aprelin 2-də işğal edilən Kəlbəcər Azərbaycanın yüksək dağlıq rayonlarından biridir. Mineral sular, yeraltı və yerüstü təbii ehtiyatlar, tarixi abidələr ilə zəngin olan bu rayon, həm də bənzərsiz təbiətə malikdir.

Kəlbəcəre qədəm qoyarkən diqqətimizi çəkən, ilk növbədə, rayonun əsrarəngiz təbiəti oldu: başıqarı dağlar, sıldırım qayalar, sıx meşələr, bolsulu çaylar... Lakin bu gözəlliyin fonunda hər addımda erməni vəhşiliyinin şahidi olurduq: dağıdılmış abidələr, infrastruktur obyektləri, yandırılmış evlər, kəsilmiş ağaclar... Bütün bunlar düşmənin vəhşi və faşist mahiyyətini açıq şəkildə nümayiş etdirirdi. Bu gün işğaldan azad edilmiş digər rayonlarımız kimi, Kəlbəcər də artıq ordumuz nəzarətindədir. Dövlət başçısının qeyd etdiyi kimi, bütün bu ərazilərimiz bərpa ediləcək və məcburi köçkünlərimiz doğma torpaqlarına qayıdaraq fərvanə yaşayacaqlar.

Prezident İlham Əliyevin İkinci Qarabağ müharibəsi şəhidlərinin əziz xatirəsinin bir dəqiqlik sükutla yad edilməsi ilə bağlı sərəncamına əsasən, cənabların vəntimizə oradan bütövlüklə uğrunda qurban verən qəhrəmanlarımızın xatirəsi işğaldan azad olunan Kəlbəcərdə dağların qoynunda ehtiramla anıldı.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətinin rəisi, polkovnik Vaqif Dərgahlı çıxış edərək Silahlı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun 44 gün davam edən Vətən müharibəsində göstərdiyi rəşadətə, qazanılan uğurlardan danışıq, döyüşlərdə qəhrəmancasına şəhid olmuş Vətən övladlarına Allahdan rəhmət dilədi. Şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqlik sükutla yad edildi.

Kəlbəcərin Vəng kəndindəki Xudavəng monastırına dünya əhəmiyyəti memarlıq abidələridir. Monastırın əsası VI-VII əsrlərdə qoyulub. Kompleks Qafqaz Albaniyası dövlətinin süqutundan bir əsr sonra - IX əsrdə Qarabağın dağlıq hissəsində yaradılmış Alban Xaçın Knyazlığının dini mərkəzi olaraq qalıb. Kompleksdə alban yepiskopunun iqamətgahı və dini maarif mərkəzi fəaliyyət göstərirdi. XIII əsrdə Mehranilər sülaləsinin olan Xaçın knyazı Böyük Həsənin oğlu Behramın əliəsi tərəfindən monastır yenilənib və orada əlavə tikililər inşa edildi.

Azərbaycan Alban-udi dini icmasının nümayəndələrinin tarixi Alban məbədinə gəlişi, burada dini ayinlərini icra etmələri böyük əhəmiyyətə malik hadisə oldu. İcma nümayəndələri məbəddə kompleksə aid kilsədə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olan qəhrəman vətən övladlarının ruhuna dualar oxudular. Xristian dini ilə bağlı ayinlər icra olundu, udi dilində liturjiyə səsləndi, kilsədə şamlar yandırıldı.

Anım mərasimi başa çatdıqdan sonra jurnalistlərə açıqlama verən imcmanın sədri Robert Məhdiyev bildirdi ki, Xudavəng məbədi həm tarixən, həm də memarlıq üslubu baxımından tamamilə Alban Apostol Kilsəsinə məxsusdur. Ermənilər burada etdiyi saxtakarlıqlar açıq şəkildə görünür. Bu, monastırın giriş qapısının da erməni xaçkarlarında və daixidəki bir çox müasir xaç elementlərində özünü büruzə verir. İcma sədri Azərbaycanda müxtəlif dinlərin nümayəndələri

üçün bərabər şəraitin yaradıldığını, ölkəmizdə bütün dini məbədlərin, o cümlədən kilsə, sinəq və məscidlərin əsaslı şəkildə təmir olunduğunu diqqətə çatdırtdı. Vətən müharibəsi günlərində Qəbələnin Nic qəsəbəsində Müqəddəs Məryəm kilsəsinin bərpasını əks etdirən fotoqların Kəlbəcərdəki Xudavəng monastırında göstəriləcəyini söylədi. Qeyd etdi ki, işğaldan azad olunan ərazilərimizdəki dini məbədlərimiz də bərpa ediləcək və dinlərin istifadəsinə verilecək.

Azərbaycan xalqının öz qəhrəman övladlarını unutmaması, hətta yeni nəsillərin onları heç tanınamaları üçün sovet hakimiyyəti çox çalışdı. Kimilərsə adını çəkmək yasaq edildi, kimiləri isə yanlış tanıtdı. Sultan bəy Sultanov da Azərbaycanın belə qəhrəmanlarından biri idi.

Əslən indiki Laçın rayonunun Kürdhacı kəndindən olan Əlipaşa bəyin oğlu idi Sultan bəy. 1871-ci ildə dünyaya gəlmiş bu kəndin ilk adı Qurdqəzi olub. Əvvəlcə qar Rusiyasının yeritdiyi milli ayrı-seçkilik siyasətinə uyğun olaraq məqsədlə şəkildə Qurdqəzi (Qurdqəzi) kəndi Kürdhacı adlandırılıb. Sonradan bölshevik hökuməti qurulduqda bu adla da sənədləşdirilib.

Mahalin sayılıb-seçilən, sözlünün üstünə söz deyilməyən ağsaqqallarından olan Əlipaşa bəy oğluna öz ana babası Əsəd Sultanın adını verib. Ancaq hamı onu Sultan bəy çağırıb. Elə tariximizdə də bu adla qalıb. Əsilzadə atasından mürdənləyi, sözlü bütövlüyü, səxavəti, yurdsevərliyi görüb-götürüb Sultan bəy. Övladlarının tərbiyəsi ilə ciddi məşğul olan Əlipaşa bəy onların mükəmməl təhsil almalarını da qayğısına qalıb. Sultan bəy ilk təhsilini elə öz obalığında, molla Xudavərdi Tanrıverdi-dən alıb. Atası bir neçə il sonra onu Şuşa şəhərində, qəza məktəbinə yazdırıb. Daha sonra Sultan bəy təhsilini Gəncə şəhərində gimnaziyada davam etdirib. Ali təhsil almaq üçün isə Sankt-Peterburq şəhərinə yollanıb. Həmin şəhərdə Hərbi Akademiyaya daxil olsa da onu tamamlamayıb. Laçına dönüb.

Bu o dövr idi ki, qar Rusiyası siyasi iğtişaların cəngində idi. İmperyanın əksər ərazilərində olduğu kimi, Azərbaycanda da inqilabi hərəkat genişlənməkdəydi. Belə bir zamanda qar hökuməti milli münəcişəni alovlandırmaq məqsədilə pusqada dayanmış erməni daşnaklarına hər cür yardım göstərirdi. Bundan cəsərlənmiş, azğınlamış ermənilər - 1905-1907-ci illərdə azərbaycanlılara qarşı qətləmlər törətməyə başladılar. Ağır zamanda Azərbaycanın qeyrətli övladları öz ana vətənlərini harayına, soydaşlarının fəryadına yetişdilər. Sultan bəy Sultanov da qəddar və namərd ermənilərin hücumlarından Azərbaycan xalqını müdafiə edənlərin ön sırasında idi. O, mürd olduğu qədərdə ağıllı, iti fəhmlisi ilə seçilirdi. Sultan bəy mükəmməl hərbi biliyə malik olduğundan hərbi taktikalardan məharətlə istifadə edirdi. Hələ qırğınlara başlamamış sərhədlərin təhlükəsizliyi məqsədilə erməni tərəfə mühafizə məntəqələri qoyulmuşdu. Ermənilər yerli əhaliyə qarşı qətləmlərə başlayanda isə Zəngəzur qəzasının müsləman əhalisini ayağa qaldırıb, silah toplayıb, varlılara məcburi silah aldırıb, yerli camaatdan döyüşçü dəstəsi yaratmışdı.

Mərdliyi, mübarizliyi, qorxmazlığı ilə Sultan bəy bütün silahdaşlarına nümunəydi. Hücuma keçərkən döyüş yoldaşları onu qorumağa, öndə getməsinə mane olmağa çalışırdılar. Amma Sultan bəy həmişə qoşunun qabağında gedirdi.

Qarabağın müdafiə edən özü kimi igid döyüşçülərə başçılıq edirdi. Sultan bəy bu yolda həm də böyük səxavətlə var-dövlətini sarf edirdi.

Ermənilər hələ İrəvan və Naxçıvan ərazilərində qırğın törədəndə Sultan bəy Dərələyəzdə, İstisuda və bir neçə kənddə ermənilərin hücumlarının qarşısını aldı.

Sultan bəy ermənilərin problemə çevirdikləri daha bir məsələnin də həllində fəallıq göstərdi. 1917-ci ilin yazında o, Ciciimli kəndi ərazisində yerləşən Melik-Əjdər türbəsi yaxınlığındakı çadırda Araz çayı ətəfəli bölgələrdən gələn nümayəndələrlə yaylaq məsələsinin müzakirə etdi. Görüş Qafan, Zəngilan, Cəbrayıl, Qubadlı bölgələrindən olan bəylərin iştirakı ilə keçdi. Sonda Sultan bəy döyüşün planını açıqladı.

1917-ci il mayın 10-da onun rəhbərliyi ilə döyüş başladı. Müqavimət qırılan daşnaklar qaçmağa üz tutdular. Qaragözü döyüşündə Sultan bəy 9 uzaqurvan, 5 yaxınvuran toplaardan, 40 pulemyotdan, 3 min müxtəlif növ tüfəngdən, 120 qılınclardan, 50-dən çox güzdən və minlərlə canlı qüvvədən istifadə etdi. Axsamədək davam edən döyüşdə daşnakların xeyli hərbi sursatı və canlı qüvvəsi məhv edildi, bir çoxu əsir düşdü.

1917-ci ilin sonları və 1918-ci ildə Naxçıvanı talan edən Andronik Ozanyan dəstəsi ilə Zəngəzura doğru irəliləməkdəydi. Zəngəzura keçən Andronik azərbaycanlı əhaliyə divan tutmağa, onların yaşadığı Cağazı, Malıbəy, Mollaahmədi, Zabux və digər kəndləri dağıtdılar, evləri yandırdılar.

Zəngəzurun kəndlərini Andronikin quldur dəstəsinin hücumundan xilas etmək üçün Sultan bəy qeyri-bərabər döyüşə atıldı. Mahir hərbi məğlubiyyətə uğramamaq üçün taktikani dəyişib geri çəkilməli oldu. Hərbi qarğahı Hoçaz kəndində yerləşdirdi. Ətraf kəndlərdən gələn könüllülərdən ibarət dəstələrə Sultan bəy ən yaxın silahdaşlarını - Seyid Həmid və Cağazlı Ağaməm-

mədi rəhbər təyin etdi. Həmin döyüşdə ermənilərin xeyli canlı qüvvəsi və silah-sursatı məhv edildi.

Ermənilərin məqsədi Qarabağa daxil olmaq idi. Andronikin göstərişi ilə 300 nəfərlik təlim görmüş daşnaklardan ibarət dəstə Minkənd-Şəlvə-Murovdəqi, sonra da Sarıbağdağın arxasından Şuşa rayonunun Xəlfəli, Şirvan və Zarıslı tərəfə hücum keçməli, oradan da Qarabağa daxil olmalı idi. Andronik məqsədinə çatmaq üçün hərbi sursatını Qaragölün ətrafına toplayıb, yaylaq mövsümünün bitməsinə, ərazinin boşalmasını gözlədi. Ancaq onun bu yolla da zəfər qazanmaq arzusunun Sultan bəy gözündə qoydu... Döyüş üç gün davam etdi. Və Andronik layiq olduğu məğlubiyyətə üzleşdi.

Vətənin dar günlərində adı dil-lərdə dastan olmuş xalq qəhrəman-

ları sırasında Sultan bəylə yanaşı qarşısında Xosrov bəy vardı. Gənc yaşlarında erməni hərəkatına qoşulmuş Xosrov bəy Sultanov 1918-ci il mayın 28-də İstiqlal Bəyannaməsini imzalayan 26 nəfərdən biri idi. O, Tiflisdə Azərbaycan Milli Şurası tərəfindən təsdiq olunan Birinci hökumət kabinetində hərbi nazir vəzifəsini tutdu. 1918-ci il iyunun 17-də təşkil edilən İkinci hökumət kabinetində isə ekinçilik naziri oldu. 1918-ci ilin yayında Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Ermənistan daşnak hökumətinin Zəngəzur bölgəsində azərbaycanlılara qarşı dövlət səviyyəsində həyata keçirdiyi soyqırım siyasətinin, Andronikin, Njdenin, Dronun quldur dəstələrinin Cəvənsi, Cəbrayıl, Şuşa qəzalarında törətdiyi kütləvi qətlərin, qarətərin qarşısını almaq məqsədilə Müvəqqəti Qarabağ general-qubernatorluğu yaratdı. Xosrov bəy Sultanov 1919-cu ilin 29 yanvarında Qarabağın general-qubernatoru təyin olundu. Bu xəbər Androniki qəm dərsinə qərq etdi. Xosrov bəy bütün imkanlara əl atır, müsəlmanlar yaşayan kəndlərin daşnakların hücumlarından qorunması üçün silah-sursat göndərirdi.

Qarabağa keçə bilməyəcəyinə əmin olan Andronik hiylə işlətək qərarına gəldi. Din xadimlərinin toxunulmazlığından istifadə edərək keşiş Mesrofu və Sultan bəyin kirvəsi Saşanı danışıqə yolladı. Keşiş Andronikin məktubunu Sultan bəyə təqdim etdi. Məktubda yazılırdı: "Sultan bəy, bizə Abdallar oylağından keşiş Şuşaya, oradan da keşiş Dərbənd tərəfədən gələn rusların qarşısını almağa və ermənilərin təsərrüfat işlərinə kömək etməyə gəlməyimizə icazə versəniz, keçməyimiz təhlükəsizliyin təmin etməsinə sizə istədiyiniz qədər qızıl verərik: Andronik paşa".

Keşişə Sultan bəyin cavabı kəskin oldu: "Elə cavab məktubunu da özün yaz. Yaz ki, türk hərbi ad "paşa" siza yaraşan ad deyil. Bu ad türklərə məxsusdur. Siz isə eşitdiyimə görə, ermənisiniz. Onu da bilməlisiniz ki, bu yurdun övladları qeyrətlerini pulə satmayıblar".

Əlipaşa bəyin müdrük, uzaqqönlü oğulları Xosrov bəy və Sultan bəy erməni daşnaklarının hiylə işlətdiklərindən xəbərdar idilər. Odu ki, qabaqcadan düşüncü-düşüncü, hiyləgər ermənilərə layiq olduqları cəzani vermək qərarına gəldilər. Beləliklə, azərbaycanlıları aiddatmaq istəyən ermənilər özləri tələyə düşdülər. Andronikin gecə vaxtı gizlicə qoşunu ilə Şuşaya daxil olmaq planı puça çıxdı. Andronikin silah-sursat karvanı Abdallar poçtuna az qalmış Sultan bəyin pusquçularını tərəfindən tərkisilah olundu.

Xəbər gecəyarısı Andronikə yetdi. O, orduya geri çəkilmək əmrini versə də, artıq gec idi. Geri dönüb Zabux dərəsindən Diğ tərəfə qaıttımaq istəyən Andronikin ordusunu Sultan bəyin dəstələri mühasirəyə aldı və hücumə keçdilər. Döyüşdə Andronikin qoşunu məhv edildi. O, yenə hiyləyə əl atdı, keşi-

di. Çünki ermənilərin məkrli planları bitmək bilmirdi.

Hərbi təlim keçmiş daşnak partiyasının liderləri, general Qaregin Njdenin və general Karo Hamparumyanın hazırladığı hərbi taktiki plan üzrə daşnakların Laçın, Qubadlı və Zəngilan rayonlarının kəndlərini növbəti hücumu 1919-cu ilin yayında başladı. Bu hücum Zabıx məğlubiyyətdən sonra ermənilərin Azərbaycan xalqına qarşı ən dəhşətli, ən məkrli hücumu oldu. Ermənilərin çox güvəndikləri planları barədə qabaqcadan məlumat əldə edən Sultan bəy düşməni məğlub etmək üçün tədbirlər görmüşdü. Daşnakların hücumundan qorunmaq üçün bir sıra səhədyanı kəndlərdən qocaları və uşaqları arxa kəndlərə köçürmək barədə ağsaqqallarla məsləhətləşmiş, lazımı işlər görmüşdü.

Daşnaklar daxil olduqları Zabıx, Sümüklü, Xallanlı, Cağazur, Kosalar, Malıbəy və Sultanlar kəndlərini talan edərək yandırdıqları xəbəri Sultan bəy çatdı. Düşmənin niyyəti Mərkiz, Sus, Qızılcə, Hoçaz, Avazlar, Tatdərsə, Abdallar kəndlərinə doğru irəliləmək idi. Sultan bəyin qoşunu yerli dəstələrlə birlikdə müdafiəyə qalxdı. Gorusdan Şuşaya gedən şose yolu nəzarət altına alındı. Gözləmədikləri müqavimətlə üzleşən daşnaklar xeyli itki verərək geri çəkildilər. Andronik kimi Njde və Karo da arzularına çatmadılar.

Sultan bəy və qarşısı Xosrov bəyin igidliyi sayəsində Zəngəzurun dağlıq bölgələrində kütləvi qırğınlara qarşısı alındı, çoxsaylı erməni silahlıları məğlub edildi. XX əsrin əvvəllərində yalnız Zəngəzurun deyil, Şuşanın, Kəlbəcərin və Basarkəçərin azərbaycanlı əhalisinin erməni başqınlarından qorunmasında, talanların qarşısının alınmasında Sultan bəy və Xosrov bəy Sultanovlar misilsiz xidmətlər göstərdilər.

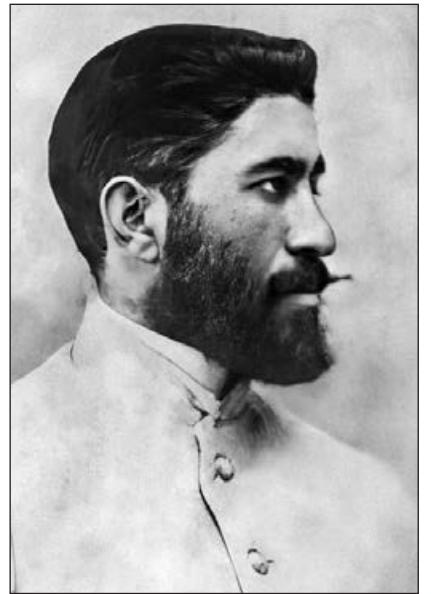
Onlar vətəni, soydaşlarını qorumaq naminə çox ağır sınaqlardan keçdilər, çox vuruşdular. Sultan bəyin, Xosrov bəyin və onların silahdaşlarının qəhrəmanlığı cild-cild kitablara sığmaz. Elə buna görə adları hər zaman uca tutuldu. Onlar xalqın əbədi qəhrəmanlarına çevrildilər. Sovet hakimiyyətinin bütün cəhdləri bu həqiqətin qarşısında məğlub oldu.

Zaman keçdi. Sultan bəyin at oynatdığı məkanları XX əsrin sonunda işğal etdilər. Otuz il yaxın yağlıların tapdağı altında inləyən o torpaqlar azad ediləcəkləri günləri soraqladıqca qəhrəmanlarımızın ruhları da rahatlıq tapmadı.

İndi o yurdlar yenə qəhrəmanlarımızın səsi, nərsi ilə sevinir. Mərd babaların igid nəvə-neticələri vətən torpaqlarının xilasına olublar. Bu gün Azərbaycan bayrağı Laçında dağlanıran. Sultan və Xosrov bəyin yurdları düşməndən xilas edilib. İndi onların da ruhu şadır.

Zöhrə FƏRƏCOVA, "Azərbaycan"

Qəhrəmanlar yurdu işğaldan azad edildi

Biz birlikdə güclüyük!

Bəzi şəhər və rayonlarda sərtləşdirilmiş xüsusi karantin rejiminin müddəti uzadılıb

Ölkədə yaranmış sanitariya-epidemioloji vəziyyəti nəzərə alaraq Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargah bəzi şəhər və rayonlarda sərtləşdirilmiş xüsusi karantin rejiminin müddətini uzadılmasına dair qərar qəbul edib.

Bu barədə Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın məlumatında bildirilir. Məlumatda qeyd edilir ki, buna uyğun olaraq, Nazirlər Kabineti "Xüsusi karantin rejimi ilə bağlı əlavə tədbirlər barədə" 336 nömrəli qərarla müvafiq dəyişiklik edib. Dəyişikliyə əsasən, Şəki, Lənkəran şəhərlərinin, Qax, Za-

qatala, Biləsuvar, Cəlilabad, Masallı, İsmayilli, Quba, Xaçmaz rayonlarının inzibati ərazisində qərarın 2 nömrəli əlavəsində nəzərdə tutulan sahələrdə istisna olmaqla, digər sahələrdə və istiqamətlərdə fəaliyyətin dayandırılmasının müddəti 2020-ci il dekabrın 14-də saat 06.00-dək uzadılır.

AZƏRTAC

Azərbaycanda koronavirus infeksiyasına daha 4323 yoluxma faktı qeydə alınıb, 2180 nəfər sağalıb

Azərbaycan Respublikasında koronavirus infeksiyasına daha 4323 yoluxma faktı qeydə alınıb, 2180 nəfər müalicə olunaraq sağalıb.

Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahdan AZƏRTAC-a verilən məlumata görə, COVID-19 üçün götürülən analiz nümunələri müsbət çıxmış 42 nəfər vəfat edib. Hazırkı dövrdə ölkədə 142 min 323 nəfərin koronavirus infeksiyasına yoluxması faktı müəyyən edilib. Onlardan 85 min 980 nəfər müalicə olunaraq sağalıb, 1593 nəfər vəfat edib. Aktiv xəstə sayı 54750 nəfərdir. Ötən müddət ərzində 1 milyon 817 min 804 test aparılıb. Dünənki test sayı isə 20778-dir.

Aktiv koronavirus xəstələrinin karantinı qaydalarını pozması hallarına qarşı mübarizə tədbirləri davam etdirilir

Koronavirus infeksiyasının yayılmasının qarşısının alınması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinətinin 451 nömrəli 2020-ci il 19 noyabr tarixli qərarına əsasən elan olunan xüsusi karantin rejiminin Qazax, İsmayilli və Tovuz rayonlarının ayrı-ayrı sakinləri tərəfindən pozulması hallarına müəyyən edilir.

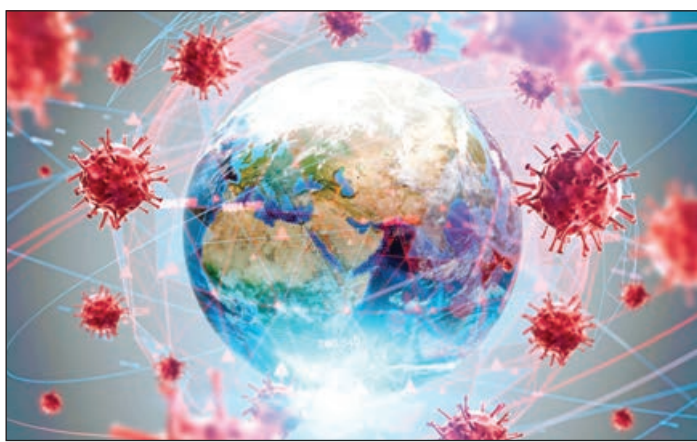
Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a daxil olan müraciətdə qeyd edilir ki, Qazax rayon sakini Axundov Sabir Cavad oğlu, İsmayilli rayon sakini Ziluyev Vüqar Təşkilat oğlu və Tovuz rayon sakini Verdiyev Rufan İlham oğlu COVID-19 virusu ilə bağlı verdikləri testlərin nəticələrinin pozitiv olmasını bilib-bilə xüsusi karantin rejiminə əməl edərək həmin müddəti evdə keçirməli olduqları halda, dekabrın 4-də yaşadıkları evi qanunsuz tərk etməklə epidemiyaya əleyhinə, eləcə də karantin

rejimini kobud surətdə pozub yeni növ koronavirus infeksiyasının yayılması üçün real təhlükə yaradıblar. Faktla bağlı müvafiq rayon prokurorluqlarında Cinayət Məcəlləsinin 139-1.1-ci (epidemiya əleyhinə rejimin, sanitariya-gigiyena və ya karantin rejimlərinin pozulması) maddəsi ilə cinayət işləri başlanıb. Cinayət işləri istintaqın aparılması üçün aidiyyəti üzrə rayon polis şöbələrinə göndərilib. Hazırda həmin işlər üzrə zəruri istintaq hərəkətləri davam etdirilir.

Dünya ölkələri Azərbaycanın təşəbbüslərini dəstəklədi

Əvvəli 1-ci səh.

Çünki biz bu il həm də beynəlxalq əməkdaşlığın təşviqini özündə ehtiva edən Bandunq Bəyannaməsinin qəbul olunmasının 65 illiyini qeyd edirik. Bununla əlaqədar, Xüsusi Sessiyanın keçirilməsə verdiyi dəstəyə görə mən Hərəkət adından BMT-nin üzv dövlətlərinə və Baş Assambleyanın Sədrinə səmimi təşəkkürümüzü bildirmək istəyirəm".

COVID-19 bütün dünyada çoxsaylı insan tələfatı ilə nəticələnib. Həyatımızın bütün sahələrində onun dərin izlərini, zərərini görürük. Pandemiya səhiyyə, ictimai, iqtisadi və maliyyə sahələrində fəsadlara yol açıb. Koronavirusun yaratdığı böhran cəmiyyətlərə, iqtisadiyyata, qlobal ticarət və səyahətə böyük zərər vurub, insanların yaşayışına sarsıdıcı təsir göstərib. Bu faktları nəzərə çatdıran Prezident İlham Əliyev 2020-ci il ərzində dünya ictimaiyyətinin müasir tariximizin ən ciddi səhiyyə böhranı ilə üzləşdiyini vurğulayıb. Dünyanın ağır problemlərlə qarşı-qarşısına dayandığı bu ildə dövlətimiz bir çox tədbirlər həyata keçirib. Dövlət başçısı qeyd edib ki, pandemiyanın misli görünməmiş universal fəsadlarının aradan qaldırılması üçün qlobal səylərə töhfə vermək və Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərə operativ, adekvat və əhatəli yardımın göstərilməsi məqsədilə Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində 2020-ci il mayın 4-də Qoşulmama Hərəkatının COVID-19-a qarşı Təmas Qrupunun onlayn Zirvə görüşünü təşkil edib. Həmin toplantının praktiki nəticəsi olaraq, Hərəkətə üzv dövlətlər

COVID-19 ilə mübarizə və koronavirusla bağlı Qoşulmama Hərəkatının üzv dövlətlərinin əsas humanitar, tibbi ehtiyac və tələblərinə dair məlumat bazasının yaradılması üçün işçi qrupunun təsis edilməsi qərarına gəlib. Prezident İlham Əliyev pandemiya ilə bağlı tədbirlərin görülməsi zamanı Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərin mövcud ehtiyaclarının müəyyənlişdirilməsi üçün Hərəkətin məlumat bazasını istinad mənbələrindən birini kimi istifadə etdiyini diqqətə çatdırıb. Vurğulayıb ki, Qoşulmama Hərəkatı BMT sisteminin COVID-19 ilə mübarizədə fəaliyyətini yüksək qiymətləndirir. O qeyd edib: "Biz pandemiya qarşı qlobal tədbirlərə əsasən, ictimaiyyətin tələblərinə uyğun olaraq, pandemiya ədalətli və bərabər hüquqlu dünya nizamına nail olmaq üçün mövcud fundamental problemlərin dərindən araşdırılmasına səbəb olmuşdur. Qoşulmama Hərəkatının 2019-cu ildə Bakıda keçirilmiş 18-ci Zirvə toplantısında da müzakirə edilmiş və iqtisadi böhran təsirləri, inkişaf etməkdə olan ölkələrin ək-

xilas etmə xidmətlərinin təşkil sahəsində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının və onun rəhbərliyində olan ölkələrin dəstəkləyir". Azərbaycan Prezidenti, Qoşulmama Hərəkatının sədri İlham Əliyev çıxışında bir çox vacib məqamlara da diqqətlərini çatıblar. Bildirib ki, pandemiya istər inkişaf etmiş, istərsə də inkişaf etməkdə olan ölkələrdə zərərli və bəzən təhlükəli ola bilər. "Həmçinin narahatlıq hissi ilə onu da qeyd etmək istəyirəm ki, pandemiya ədalətli və bərabər hüquqlu dünya nizamına nail olmaq üçün mövcud fundamental problemlərin dərindən araşdırılmasına səbəb olmuşdur. Qoşulmama Hərəkatının 2019-cu ildə Bakıda keçirilmiş 18-ci Zirvə toplantısında da müzakirə edilmiş və iqtisadi böhran təsirləri, inkişaf etməkdə olan ölkələrin ək-

səriyyətinə resurs qıtlığı və iqtisadi-sosial gerilik, qeyri-bərabər ticarət şərtləri və inkişaf etmiş ölkələrin kifayət qədər əməkdaşlığı etməməsi, onların bəziləri tərəfindən birtərəfli və məcbur edici tədbirlərin tətbiqi, habelə gücdən istifadə və ya gücdən istifadə ilə hədələmə və digər tədbirlər ibarətdir", - deyərək Azərbaycan Prezidenti bildirib. Bütün koronaviruslu xəstələr üçün müalicənin əlçatan olması, bu ağır bəlanı dəf etmək qüvvəsinə malik vaxsinlərin hazırlanması indin zəruri məqsədlərdir. Uzaqgörən siyasətçi, müdrik dövlət başçısı İlham Əliyev qeyd edib ki, beynəlxalq ictimaiyyət yalnız birlik, çöxtərəfli əməkdaşlıq, həmrəylik və insan hüquqlarına hörmət əsasında COVID-19-un fəsadlarının aradan qaldırılması və indin yayılmağa davam edən pandemiyanın xilas olmaq üçün strategiyalar hazırlayacaq. Azərbaycan Prezidenti, Qoşulmama Hərəkatının sədri İlham Əliyev çıxışının sonunda bu Xüsusi Sessiyanın beynəlxalq əməkdaşlığın bir daha təsdiq edilməsi və gücləndirilməsi, habelə ən yaxşı təcrübələrin vurğulanması kimi geniş məqsədlərə xidmət edəcəyini bildirib. Xüsusi Sessiyada pandemiya qarşı mübarizədə üzv dövlətlərin üzlaşdığı çağırışlar nəzərdən keçirilib və üzv dövlətlər, müşahidəçi dövlətlər BMT-nin aidiyyəti agentlikləri, qurumları və digər maraqlı tərəflər arasında açıq və şəffaf müzakirələrdə BMT-nin mərkəzi roluna dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Zöhrə FƏRƏCOVA, "Azərbaycan"

Vətən müharibəsi zamanı erməni terroru nəticəsində həlak olan mülki şəhidlərin ailə üzvlərinə sosial ödənişlər təyin olunub

Vətən müharibəsi zamanı erməni terroru nəticəsində həlak olan 94 mülki şəxs şəhid statusu verilib.

Ömək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyindəki Dövlət Sosial Müdafiə Fondu tərəfindən onların ailə

üzvlərinin şəhid ailə üzvləri üçün nəzərdə tutulan hüquqları təmin olunub.

Nazirliyin İctimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya şöbəsinin AZƏRTAC-a bildirdiyinə görə, erməni terroru nəticəsində həlak olan mülki şəxslərin ailələrinin 206 üzvünə müvafiq sosial təminat növləri üzrə

aylıq ödənişlər təyin olunub. Onların böyük əksəriyyətinə hüquqlarına uyğun olaraq həm Prezidentin təqaüdü, həm də pensiya (və ya müavinət) təyinatı aparılıb. Ümumilikdə 206 nəfərdən 196 nəfərinə Prezidentin təqaüdü, 151 nəfərinə müavinət, 40 nəfərinə pensiya təyin edilib.

6 şəhər və rayonda şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi əlillərinə fərdi evlər verildi

Ötən dövrdə 9000-ə yaxın mənzil və fərdi ev bu kateqoriyadan olan vətəndaşlara təqdim edildi

Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusunun əldə etdiyi möhtəşəm tarixi Zəfərin qürur və fərəhini yaşadığımız bu günlərdə şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi əlillərinin mənzil və fərdi evlərlə təminatı tədbirləri davam edir.

Bu gün Ömək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən daha 6 şəhər və rayonda - Salyan, Goranboy, Sabirabad, Hacıqabul, Şirvan və Göyçayda 20 fərdi yaşayış evi həmin kateqoriyadan olan vətəndaşlara verilib. Nazirliyin İctimaiyyətlə əlaqələr və kommunikasiya şöbəsinin AZƏRTAC-a bildirdiyinə görə, Salyanda evlərin təqdim edilməsi tədbirində Ömək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi nazirinin müavini Vüsal Nəzirli, Salyan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Sevincik Hətəmov iştirak ediblər. Şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi əlilləri özlərini ziyarət etməkdən əlavə Ali Baş Komandanımızla, rəşadətli Silahlı Qüvvələrimizlə sonuz iltifad hissə keçirdiklərini vurğulayıblar. Bildiriblər ki, 44 günlük Vətən müharibəsinin hər günündə xalqımız cəbhədən yalnız qələbə müjdələri aldı. Ordumuz daim irəliləyərək düşməni doğma torpaqlarımızdan qovdu. 30 ilə yaxın işğal altında qalan ərazilərimizdə indi Azərbaycan bayrağı dalğalanır. Bundan fərəhli heç nə ola bilməz. Torpaqlarımızın təvəccüzatı Ermənistanın işğalından azad edilməsi şəhidlərimizin də ruhunu sevindirir.

Həmşə dövlət tərəfindən onların təminatı sahəsində aparılan işlərdən razılıq edən şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi əlilləri göstərilən yüksək qayğıya, bu gün isə yeni evlərlə təminat olunduqlarına görə Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevə minnətdarlıqlarını ifadə ediblər. Tədbirdə qeyd edilib ki, dövlət başçısının tapşırığına əsasən şəhid ailələri və mü-

haribə əlillərinin mənzil və fərdi evlə təminatı işləri ildən-ildə genişlənir. 2020-ci ildə onlara rekord sayda - azı 1500 mənzil və fərdi ev verilməsi nəzərdə tutulub və artıq 1000-i verilib. Ümumilikdə ötən dövrdə şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinə 9000-ə yaxın mənzil və fərdi ev təqdim olunub. Bu program hazırda uğurla davam etdirilir.

Vəkillər Kollegiyası erməni vandalizmi ilə əlaqədar 230 beynəlxalq təşkilata müraciət ünvanlayıb

Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyası erməni vandalizmi ilə əlaqədar 230 beynəlxalq təşkilata müraciət ünvanlayıb.

Vəkillər Kollegiyasının AZƏRTAC-a bildirdiyinə görə, sentyabrın 27-də Ermənistan Respublikasının silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının mülki əhəlinə qarşı törədilən təxribatlara cavab olaraq, Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin apardığı 44 günlük əks-hücum əməliyyatı müvəffəqiyyətlə başa çatdıqdan sonra, noyabrın 10-da imzalanmış üçtərəfli bəyannaməyə əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü

bərpa edildiyi, uzun illər davam edən işğala son qoyulduğunu vurğulanıb. Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğal altındakı tarixi Azərbaycan torpaqlarını azad edildikdən, bütün dünya erməni terrorunun daha bir üzünü - mədəni, tarixi və ekoloji vandalizmin şahidi olub. Erməni faşistləri bəşəriyyətin ərazilərdə evləri, məktəbləri, tarixi-mədəni abidələri dağıdıb və talayıb, meşələri yandırdı, ağacları kəsiblər. Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərindəki məmarlıq abidələrinin bir qisminin erməniləşdirilməsi, digər qisminin vandalizmə uğradılması ciddi təşviş doğurur. Ermənistanın bu hüquqa-

zidd əməlləri nəticəsində işğal altındakı Azərbaycan ərazilərində qalan islam din abidələri, bağ, park və məmarlıq abidələri ermənilər tərəfindən dağıdılıb. Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyası hüquqi və faktiki cəhətdən əsaslandırılmış hesabata xarakterli müraciətini beynəlxalq hüquq-müdafiə təşkilatları, xarici ölkələrin vəkillər kollegiyaları və hüquq cəmiyyətləri də daxil olmaqla ümumilikdə 230 beynəlxalq təşkilata və ali qurumların 40 səlahiyyətli şəxsinə ünvanlayıb. Müraciətdə Ermənistan Respublikası tərəfindən həyata keçirilən ekoloji və mədəni terrorun kəskin şəkildə qınanmasına çağırış edilib.

Məğlubların faciəsi

Ermənistanın düşməni qonşuları yox, ruhuna hakim kəsilən nasizmdir

Əvvəli 1-ci səh.

Hamısının da "ciddi arqumentlər" var. Paşinyanın öz alibirlərini sadalayır, keçmiş prezidentlər öz yozumlarını açıqlayır. Bütün siyasi qüvvələr və erməni xalqı isə meydanlarda və KİV-də düşmənlərini divar boyu düzüb ittiham edir, hökm oxuyur və cəza kəsirlər. Müqəssirlər isə bir deyil, iki deyil! Paşinyan və onun komandası, bütün siyasi partiyalar, erməni diasporu, Rusiya, Fransa, PUA-lar eşqindədir. Paşinyan bütün siyasi qüvvələri, onlar da itqiddar yalan danışmaqda, xalqı aldatmaqda suçlayırlar. Rusiya Ermənistanı arxa çevirməkdə, kömək etməkdə ittiham edilir. Ermənilərdən biri qəzəblə kameraya bağırır ki, "Putin, sən vəzifəyə mən gətirdim, amma sən erməni xalqını satdın!". Moskva erməni diasporunun təmsilçiləri şimal qonşumuz müharibəyə cəlb etməyə çalışır. Bütün dünyaya yayılan nasizm az qala beşikdəki körpənini də beyninə yeridildiyini aydın görürsən və barmagını dişləyib alınyarısan ki, bu xalq, doğrudan da, zavallı gündə imiş. Bir erməni qadın çiyində avtomatla Qarabağdan heç yerə getməyəcəyini, sonadək döyüşəcəyini bəyan edir. Üzünə yazılıb ki, kəyirliq edir, roldadır. Başqa bir yaşlı erməni isə ağzi köpüklənə-köpüklənə bağırır ki, türkləri son nəfərinədək qırmaq lazımdır. "Onlar xalq deyil - qəbilədir! Onlardan kimse sağ qalmalı deyil! Yalnız bir nəfər öldürüb başqaqlarına göstərmək üçün spirtlə saxlamaq lazımdır!" Digəri isə göz-

lərinə bərdədir ki, o, azərbaycanlılarla bir yerdə yaşına, hər gecə gəlib arvadının tumarını yoxlayacaqqlar. Ermənilər hələ də özlərini hamıdan üstün, hamıdan ali sayırlar, qonşuları haqqında isə ikrahla danışırlar. Yerevanda keçirilən mitinqlərdə qarşılıqlı ittihamlar eşd dirənib. Hamı məğlubluğun səbəblərini araşdırır, günahkarları axtarıb, yeni silahlar, PUA-lar eşqindədir. Paşinyan bütün siyasi qüvvələri, onlar da itqiddar yalan danışmaqda, xalqı aldatmaqda suçlayırlar. Rusiya Ermənistanı arxa çevirməkdə, kömək etməkdə ittiham edilir. Ermənilərdən biri qəzəblə kameraya bağırır ki, "Putin, sən vəzifəyə mən gətirdim, amma sən erməni xalqını satdın!". Moskva erməni diasporunun təmsilçiləri şimal qonşumuz müharibəyə cəlb etməyə çalışır. Bütün dünyaya yayılan nasizm az qala beşikdəki körpənini də beyninə yeridildiyini aydın görürsən və barmagını dişləyib alınyarısan ki, bu xalq, doğrudan da, zavallı gündə imiş. Bir erməni qadın çiyində avtomatla Qarabağdan heç yerə getməyəcəyini, sonadək döyüşəcəyini bəyan edir. Üzünə yazılıb ki, kəyirliq edir, roldadır. Başqa bir yaşlı erməni isə ağzi köpüklənə-köpüklənə bağırır ki, türkləri son nəfərinədək qırmaq lazımdır. "Onlar xalq deyil - qəbilədir! Onlardan kimse sağ qalmalı deyil! Yalnız bir nəfər öldürüb başqaqlarına göstərmək üçün spirtlə saxlamaq lazımdır!" Digəri isə göz-

onlara məlumat vermirlər. Ona görə ki, erməni hər məşini Qarabağda öldürülən minlərlə əsgəri ilə döyüşün ilk günlərindən Ermənistanı dağıtmağa qorxur. Bilirlər ki, gətirsələr, Yerevan üst-üstə olacaq. Üstəlik, Qarabağdan dabanına tüpürüb qaçan 10 mindən artıq fərarli silahları ilə birlikdə Yerevandır! Onları kim tərk silah edəcək, bilən yoxdur. 20 min erməni əsgəri silahı yerə qoyub Xankəndini tərk etməlidir. Onların da validələr, ağızları tələb edirlər... Özünü ali irq, hamıdan üstün, qəhrəman, qədim, döyüşkən sayan xalqın möhtəşəmliyi budurmu?

Ermənilərin istedikləri alınmadı. Çünki, "Böyük Ermənistan" ideyası uydurmadır və bu, erməni faşizminin müəyyən məqsədlər üçün gündəmə gətirən ideologiyadır. "Əzabkəş, müdrik, qədim xalq" əfsanəsi bitdi. Bu məğlubluq Qarabağ cəhənnaməsinə çevirən erməni faşistlərinə Azərbaycan dövlətinin və ordusunun cavabıdır. Hər kəs ləyiq olduğuna sahib olur. Qarabağdan Yerevana yola çıxan tabut karvanlarının hələ bir müddət ard-arası kəsilməyəcək. Ona görə də erməni siyasi elitası yenilməz, qəhrəman erməni mifindən əl çəkərək imzaladıqları sülh müqaviləsini - kapitulyasiya aktını bir də vərəqləsinlər və dərk etsinlər ki, faşizm ideologiyası bəşər tarixində kimşəyə nə qələbə, nə də bəşərçılığı gətirib. Ermənilər nə kişi kimi döyüşdürlər, nə də ləyaqətlə təslim oldular. Hətta kapitulyasiya aktını belə, deyərsən, gizləndir, yorğanın altında imzaladıqlar. Buna baxmayaraq, bəzi ermənilər zəif de olsa, fərqli fikirlər səsləndirməyə başlayıblar. Ermənistan Prezidentinin keçmiş məsləhətçisi, Miçiqan Universitetinin professoru Jirray Liparityan ermənilərin faşizmə yoluxduqlarını bəşərçiliklə deyərək, bunu təsdiq edir. Professor etiraf edir ki, ermənilər baş verən məğlubluqla barışmalı və onu qəbul etməlidirlər. "Biz istənilən halda məğlub edəcəyimiz müharibədən nəyin bənasına olursa-olsun, qaçmalı idik, bu uzun illər Qarabağı yatırdığımız böyük insan və maliyyə kapitalını itirdik. Paşinyan Qarabağın rəhbərliyini danışıqlar masasına əyləşdirə bilmədi, hətta uzaq perspektivdə belə, Qarabağın müstəqilliyini təmin etmək imkanını itirdi. Biz suverenliyimizin, müstəqilliyimizin, əminliyimizin və ictimaiyyətimizin böyük hissəsini itirdik". J.Liparityan əslində bəşərçilik ətrafında bəşərçilik deyil, bu gün Ermənistanı məhv edən, onu əbədi müharibələrdə rezil günə qoyan millətçi faşist ideologiyasıdır. Qafqazı sülh bölgəsinə çevirmək üçün bu ideologiyayı çarxıma çəkmək, Yerevanda nasistlərə ucaldıran abidələrin yığılması lazımdır. Erməni xalqı faşizmdən imtina etdiyi gündən şəhəri Qafqazda kimin kim olduğunu dərk edəcək.

Bahadır İMANQULİYEV, "Azərbaycan"

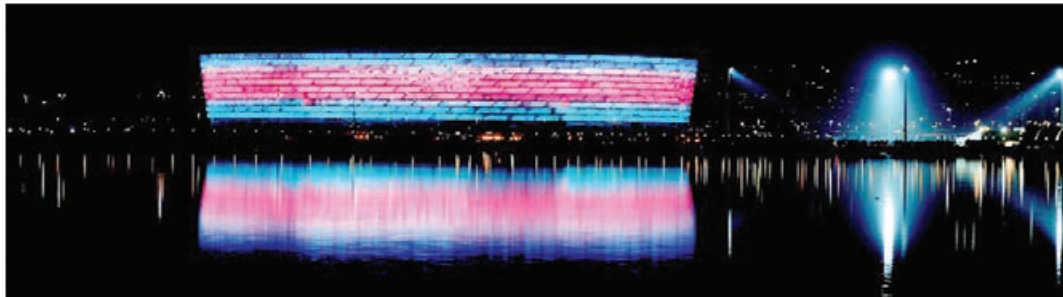

Heydər Əliyev Mərkəzi, "Alov qüllələri" və Bakı Olimpiya Stadionu şəhidlərin əziz xatirəsinə Azərbaycan bayrağı ilə işıqlandırılıb

Dekabrın 4-də cənabın Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü yolunda qurban vermiş Vətən müharibəsi şəhidlərinin əziz xatirəsi yad edilir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu münasibətlə Heydər Əliyev Mərkəzi, "Alov qüllələri" və Bakı Olimpiya Stadionu Azərbaycan bayrağı ilə işıqlandırılıb.

Xatırladaq ki, Ermənistanın hərbi təcavüzü və ardıcıl təxribatlarına cavab olaraq 2020-ci il sentyabrın 27-də Azərbaycan Ermənistanın 30 ilə yaxın davam edən işğalçı siyasətinə son qoymaq və torpaqlarımızı düşmən tapdağından azad etmək uğrunda Vətən müharibəsinə başlayıb. 44 gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində Azərbaycan xalqı Qələbə qazanıb və ölkəmizin ərazi bütövlüyü bərpa olunub. Vətən müharibəsində Silahlı Qüvvələrimizin 2783 hərbi qulluqçusu həlak olub.

Könüllülər üçün xüsusi təklif

"Azercell" RiİB -in təşəbbüsü ilə könüllülərə güzəşt təqdim edir

"Azercell Telekom" MMC Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin müvafiq sərəncamı ilə 2020-ci ilin ölkəmizdə "Könüllülər ili" elan edilməsi ilə əlaqədar öz xüsusi töhfəsini hazırlayıb. Azərbaycanın lider mobil operatoru "Regional İnkişaf" İctimai Birliyinin təşəbbüsü ilə könüllülərin daha sərfəli şərtlərlə danışıma və böyük həcmdə internetdən istifadəsinə imkan verəcək güzəşt təqdim edir. Qeyd olunan bu xüsusi təklif könüllü fəaliyyət növü ilə məşğul olan insanların gördüyü xeyirxah işin dəstəklənməsi məqsədini daşıyır.

Xüsusi təklifə əsasən könüllülərə hər ay 600 dəqiqə tarifdaxili danışıq vaxtı, 6GB həcmdə internet trafik təqdim olunur. Eyni zamanda "Azercell" in Zvuk, İvi, Bookmate, Busuu kimi rəqəmsal tətbiqlərdən istifadə üçün 6GB həcmdə əlavə internet də nəzərdə tutulub. Bütün bunlarla yanaşı, bu güzəştdən yararlanan könüllülər sosial şəbəkələrdə (WhatsApp, Facebook Messenger, Viber, Telegram və Twitter) pulsuz çatdan da yararlanırlar. Xüsusi təklifin aylıq abunə haqqı 6,30 AZN təşkil edir.

Bu xüsusi təklif Azərbaycanda könüllü fəaliyyəti ilə məşğul olan bütün "Azercell" Fakturasız xətt abunəçiləri üçün nəzərdə tutulub. Güzəştdən yararlanmaq üçün RiİB-in www.riib.az rəsmi internet sahifəsində qeydiyyatdan keçmək lazımdır, qoşulma qaydası və digər təfərrüatlar haqqında ətraflı məlumat da orada əldə etmək olar. Könüllülər istifadə etdikləri tarif paketin idarə olunması, yeniliklərdən xəbərdar olmaq üçün "Azercell" in "Kabinetim" tətbiqindən də istifadə edə bilərlər. Ölkənin lider mobil operatoru "Azercell Telekom"

gənclərin inkişafına tökan vermək məqsədilə irəliləyən təşəbbüsləri daim dəstəkləyir və bu istiqamətdə müxtəlif layihələr həyata keçirir. İnandırıcı ki, "Azercell" tərəfindən "Könüllülər ili" nə xüsusi hədiyyə kimi hazırlanan bu təklif təmənnəsiz olaraq digərlərinə yardım edən könüllülərin əməyinin qiymətləndirilməsi və bu hərəkətin stimullaşdırılmasına qatqı vermiş olacaq.

Vətən müharibəsində qələbəyə həsr olunmuş hərbi parada hazırlıq məşqləri keçirilir

Dekabrın 10-da keçiriləcək Vətən müharibəsində qələbəyə həsr olunmuş hərbi parada hazırlıq məşqləri davam edir.

Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, Azadlıq meydanında keçiriləcək hərbi paradada 3000 nəfərdən artıq şəxsi heyət, 150-dək hərbi texnika, o cümlədən silahlanmaya yeni qəbul edilmiş müasir hərbi texnika, raket və artilleriya qurğuları, hava hücumundan müdafiə sistemləri, eləcə də hərbi gəmi və kateqoriya nümayiş etdiriləcək.

Paradada həmçinin Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan Ordusunun darmadağın etdiyi düşməndən ələ keçirdiyi hərbi qənimətlərin bir qismi də nümayiş olunacaq.

Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi təkliflər sorğusu elan edir

1. Mühəribən nəticələri barəsində təbliğat-təşviqat işlərinin aparılması
Təkliflər sorğusu iştirakçıları Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin Tender komissiyasına (zohrabhasanov1983@gmail.com) müraciət edərək şərtlər toplusunu əldə edə bilərlər.
Təkliflərin qiymətləndirilməsində aşağıdakı meyarlara üstünlük veriləcəkdir: aşağı qiymət, yüksək keyfiyyət, müqavilənin vaxtında yerinə yetirilməsi.
Müqaviləni yerinə yetirmək üçün tender iştirakçıları lazımi texniki və maliyyə imkanlarına malik olmalıdırlar.
Bütün iddiaçıların prosedura iştirak etmək üçün aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidirlər.
İddiaçıların təkliflər sorğusunda iştirak etmək üçün aşağıdakı sənədləri qapalı zərfdə möhürlənmiş formada kağız daşıyıcıda 09.12.2020-ci il saat 17:00-a kimi təqdim etməlidirlər:
- təkliflər sorğusunda iştirak etmək üçün yazılı müraciət;
- Azərbaycan Respublikasında vergilərə və digər icbari ödənişlərə dair yerinə yetirilməsi vaxtı keçmiş öhdəliklərin olmaması haqqında müvafiq vergi orqanından arayış;
- iddiaçının maliyyə vəziyyəti haqqında bank arayışı;
- iddiaçının tam adı, hüquqi statusu, nizamnaməsi, qeydiyyatdan keçdiyi ölkə və rekvizitləri;
- iddiaçının mikro, kiçik, orta və iri sahibkarlıq subyektlərinə aid olması ilə bağlı məlumat;
- təkliflər sorğusu təklifini və satınalma müqaviləsini imzalamaq səlahiyyətinə malik olan şəxsin səlahiyyətini təsdiq edən sənəd;
- təkliflər sorğusu təklifi sənədi (zərflərin açıldığı tarixdən sonra ən azı 30 bank günü müddətində qüvvədə olmalıdır);
- təkliflər sorğusu təklifi dəyərinin 1 faizi həcmində (teklifin təminatı) bank təminatı (zərflərin açıldığı tarixdən sonra ən azı 60 bank günü müddətində qüvvədə olmalıdır).

Sənədlər Azərbaycan dilində tərtib olunmalıdır (xarici dilə olan tender sənədləri Azərbaycan dilinə tərcümə olunmalıdır). İddiaçıların təkliflər sorğusu ilə bağlı sualları komissiyanın elektron ünvanına (zohrabhasanov1983@gmail.com) ünvanlaya bilərlər. Təkliflər sorğusu proseduru "Dövlət satınalmaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun keçiriləcəkdir. İddiaçıların təkliflər sorğusunda iştirak etmək üçün tələb olunan sənədləri 09.12.2020-ci il saat 17:00-a qədər kağız daşıyıcıda, zərfdə möhürlənmiş formada Bakı şəhəri, Uzeyir Hacıbəyli küçəsi, 80, Hökumət evi, 4-cü qapı, 2-ci mərtəbə ünvanına - Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinə təqdim etməlidirlər. İddiaçıların təklifləri 10 dekabr 2020-ci il saat 11:00-da açılaçaqdır.

Tender komissiyası

Paşinyanın öz komandası da ona etimad göstərmir

Əvvəlki 1-ci səh.

Elə bu günlərdə keçirilən rəy sorğusu da baş nazirin nüfuzunun daha sürətlə aşağı düşdüyünü növbəti dəfə göstərib.

Gallup Beynəlxalq Assosiasiyasının Ermənistandakı ofisinin nümayəndəsi Aram Navasardiyandır bildirib ki, Ermənistan vətəndaşlarının təxminən 50 faizi baş nazir Nikol Paşinyanın istefasını tələb edir. Vurğulayıb ki, respondentlərin 45,3 faizi Paşinyanın istefasını dəstəkləyib, 37,8 faizi onun vəzifəsini davam etdirməli olduğunu bildirib, 16,9 faizi cavab verməkdə çətinlik çəkib.

Navasardiyanın sözlərinə görə, respondentlərin 28,8 faizi birmənalı olaraq ölkədə növbədənkanar parlament seçkilərinin keçirilməsini istəyir. 16,9 faizi isə buna kifayət qədər ehtiyac olduğunu bildirib. Bundan əlavə, anket iştirakçıların 14,3 faizi erkən seçkilərin lazımsız olduğunu inanır və 27,2 faizi birmənalı olaraq erkən seçkilərin keçirilməsinə qarşı çıxıb. Qeyd olunub ki, sorğuya əsasən, respondentlərin 41,5 faizi baş nazir tərəfindən təklif olunan "yol xəritəsi" ilə tanışdır. 56,3 faizi isə bu barədə məlumatlı deyil.

Müvafiq vəziyyətdən keçmiş hərbi xunta da öz məqsədlərini güdür. Onlar

yenidən Ermənistanda hakimiyyət başına qayıtmağı düşünür. Müharibədəki məğlubiyyətdən sonra Ermənistanın sabiq rəhbərləri baş nazirə qarşı daha şiddətli hücum edə bilərlər. Keçmiş prezident, hərbi cinayətkar Robert Koçaryan "5-ci kanal"a müsahibəsində deyib ki, baş nazir Paşinyanın siması Qarabağ müharibəsində ölkənin bəzi qüvvələri üçün böyük təhlükədir. Qeyd edib ki, təslim sənədində imza atan, məğlub olan hakimiyyət xalq naminə dəyişdirilməlidir. "Paşinyan hər dəfə peyda olanda, hər ekranda görünəndə və ya "Facebook"da nəse yazanda itirən bir millət olduğumuzu göstərir. Erməni xalqını və dövlətini bu yükəndən azad etmək üçün Paşinyan, sadəcə, getməlidir ki, insanlar özlərini məğlub hiss etməsinlər", - deyə o bildirib.

Sabiq prezident İkinci Qarabağ müharibəsi haqda danışarkən deyib ki, ordu rəhbərliyi oktyabrın əvvəlində birbaşa Nikol Paşinyanın göstərişi ilə cənub cəbhəsində hərbi əməliyyatla bağlı qərar qəbul etdi, hansı ki, bu, o zaman effektivliyi çox ciddi şübhə doğuran bir qərar idi. O vurğulayıb ki, Paşinyanın 7 oktyabrda RBK-ya coşqu ilə danışıdığı əməliyyat idi. Bu, ən uğursuz əməliyyat oldu və nəticədə ordu korpuslarından biri darmadağın edildi: "Biz elə bir yol seçdik ki, o, faciyyə

aparırdı. Azərbaycan Ordusu cəbhəni yararaq 14 km irəliləmişdi. Ancaq bu əməliyyatın sayəsində Hadrut, Qubadlı, Zəngilan, Xudafərin və s. ərazilərə gəlib çıxdı. Azərbaycan niyə barışıq razılıq vermirdi? Çünki ordusu hər gün irəliləyirdi. Uğur qazanan heç bir tərəf isə atəşkəsə razı olmaz".

Koçaryan onu da əlavə edib ki, bundan sonra səmərəli müdafiəni təmin edə biləcək döyüş qabiliyyəti bölmələr yox idi. Ermənistanda vəziyyəti ağırlaşdıran digər bir cəhət isə işsizlik səviyyəsinin durmadan yüksəlməsidir. Araşdırmalara görə, əmək qabiliyyəti olan əhəlinin yarıya qədər hazırda işsizdir. Dövlət və özəl sektordə kütləvi itxaslar aparılacağı bildirilir. Böhran nəticəsində kütləvi şəkildə işdən çıxarılan halları vəziyyəti daha da ağırlaşdıracaq. O da vurğulanır ki, tədbir görülməyə, anarxiya artacaq, Ermənistanda cinayətkarlığın baş alıb getməsi dövrü başlanacaq.

Bütün bunlar qarşıdakı dövr ərzində Ermənistanı kifayət qədər çətin günlər gözlədiyini deməyə əsas verir. İstər siyasi, istər iqtisadi sferada gərginlik durmadan artacaq.

Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi təkliflər sorğusu elan edir

1. Mühəribədən zərər çəkən ailələrə dəstək
Təkliflər sorğusu iştirakçıları Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin Tender komissiyasına (zohrabhasanov1983@gmail.com) müraciət edərək şərtlər toplusunu əldə edə bilərlər.
Təkliflərin qiymətləndirilməsində aşağıdakı meyarlara üstünlük veriləcəkdir: aşağı qiymət, yüksək keyfiyyət, müqavilənin vaxtında yerinə yetirilməsi.
Müqaviləni yerinə yetirmək üçün tender iştirakçıları lazımi texniki və maliyyə imkanlarına malik olmalıdırlar.
Bütün iddiaçıların prosedura iştirak etmək üçün aşağıdakı sənədləri təqdim etməlidirlər.
İddiaçıların təkliflər sorğusunda iştirak etmək üçün aşağıdakı sənədləri qapalı zərfdə möhürlənmiş formada kağız daşıyıcıda 09.12.2020-ci il saat 17:00-a kimi təqdim etməlidirlər:
- təkliflər sorğusunda iştirak etmək üçün yazılı müraciət;
- Azərbaycan Respublikasında vergilərə və digər icbari ödənişlərə dair yerinə yetirilməsi vaxtı keçmiş öhdəliklərin olmaması haqqında müvafiq vergi orqanından arayış;
- iddiaçının maliyyə vəziyyəti haqqında bank arayışı;
- iddiaçının tam adı, hüquqi statusu, nizamnaməsi, qeydiyyatdan keçdiyi ölkə və rekvizitləri;
- iddiaçının mikro, kiçik, orta və iri sahibkarlıq subyektlərinə aid olması ilə bağlı məlumat;
- təkliflər sorğusu təklifini və satınalma müqaviləsini imzalamaq səlahiyyətinə malik olan şəxsin səlahiyyətini təsdiq edən sənəd;
- təkliflər sorğusu təklifi sənədi (zərflərin açıldığı tarixdən sonra ən azı 30 bank günü müddətində qüvvədə olmalıdır);
- təkliflər sorğusu təklifi dəyərinin 1 faizi həcmində (teklifin təminatı) bank təminatı (zərflərin açıldığı tarixdən sonra ən azı 60 bank günü müddətində qüvvədə olmalıdır).

Sənədlər Azərbaycan dilində tərtib olunmalıdır (xarici dilə olan tender sənədləri Azərbaycan dilinə tərcümə olunmalıdır). İddiaçıların təkliflər sorğusu ilə bağlı sualları komissiyanın elektron ünvanına (zohrabhasanov1983@gmail.com) ünvanlaya bilərlər. Təkliflər sorğusu proseduru "Dövlət satınalmaları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun keçiriləcəkdir. İddiaçıların təkliflər sorğusunda iştirak etmək üçün tələb olunan sənədləri 09.12.2020-ci il saat 17:00-a qədər kağız daşıyıcıda, zərfdə möhürlənmiş formada Bakı şəhəri, Uzeyir Hacıbəyli küçəsi, 80, Hökumət evi, 4-cü qapı, 2-ci mərtəbə ünvanına - Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinə təqdim etməlidirlər. İddiaçıların təklifləri 10 dekabr 2020-ci il saat 11:00-da açılaçaqdır.

Tender komissiyası

Müdafiə Nazirliyinin nəzdində sutka ərzində fasiləsiz qaynar telefon xətləri fəaliyyət göstərir

Hərbi qulluqçuların valideynlərini və yaxınlarını narahat edən məsələlərlə bağlı müraciətləri qəbul etmək məqsədilə Müdafiə Nazirliyinin nəzdində sutka ərzində fasiləsiz qaynar telefon xətləri fəaliyyət göstərir. Bu barədə AZƏRTAC-a Müdafiə Nazirliyi-

nin Mətbuat xidmətindən məlumat verilib.
Nazirlik bir daha bildirir ki, vətəndaşlar (012) 912, (012) 538-61-31, (012) 404-76-34 nömrəli telefonlara zəng edərək onları maraqlandıran suallarla bağlı müraciət edə bilərlər.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

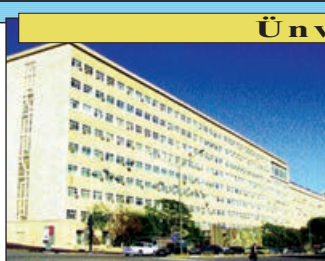
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin rektoru, professor Ədalət Muradov və universitetin kollektivi Azərbaycan İnternet Forumunun prezidenti Osman Gündüzə anası

NAZAY xanımın

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznü başsağlığı verir.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar
SADIQOV

AZ 1073, Bakı şəhəri,
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə, IV mərtəbə
e-mail:
secretary@azerbaijan-news.az
az.reklam@mail.ru
azerbaijan-news@mail.ru
www.azerbaijan-news.az

Telefonlar

Qəbul otağı - 539-68-71,
Baş redaktor müavini - 538-86-86, 434-63-30,
539-72-39,
Məsul katib - 539-43-23,
Məsul katib müavini - 539-44-91,
Parlament və siyasət şöbəsi - 539-84-41, 539-21-00,
İqtisadiyyat şöbəsi - 538-42-32, 538-35-55,

Beynəlxalq həyat, idman
və informasiya şöbəsi - 432-37-68,
Humanitar siyasət şöbəsi - 538-56-60, 539-63-82
İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Fotoilustrasiya şöbəsi - 538-84-73,
Kompüter mərkəzi - 538-20-87,
Mühasibatlıq - 539-59-33

Qeydiyyat nömrəsi 1

"Azərbaycan" qəzetinin
kompüter mərkəzində
yığılıb sahifələnməsi,
"Azərbaycan" nəşriyyatında
çap edilmişdir

Rəsmi sənəd və çıxışlarda
sünləniblərə barabər,
dərəcə üçün göndərilən digər
yazılarda fikirlər də
Azərbaycan dövlətinin
mənafeyinə uyğun gəlməlidir
Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılmır

Gündəlik
qəzet

Tiraj 7457
Sifariş 2758
Qiyməti 40 qəpik